
NORGES BANKS REPRESENTANTSKAP RAPPORT FOR 2011

Dokument 9 (2011–2012)

NORGES BANKS REPRESENTANTSKAP
RAPPORT FOR 2011

Dokument 9 (2011–2012)

TIL STORTINGET

Representantskapet i Noregs Bank er oppnemnt av Stortinget. Det skal føre tilsyn med drifta i sentralbanken og sjå til at reglane for verksemda blir følgde, inkludert forvaltninga av Statens pensjonsfond utland.

I den første rapporten til Stortinget om tilsynet med Noregs Bank omtalte ein endringar i styringsrammeverket for verksemda i banken og representantskapet sine oppgåver. Utviklinga i 2011 har halde fram med tilpassing til nye rekneskapsreglar og nytt mandat for forvaltninga av Statens pensjonsfond utland. Noregs Bank begynte også med eigedomsinvesteringar for fondet.

Det har vore arbeidd systematisk for å utvikle tilsynet med Noregs Bank i samsvar med den nye kontrollstrukturen og Stortinget sine føringar i 2011. Den internasjonale finansuroa har påverka verksemda i Noregs Bank i siste halvdel av 2011. Representantskapet har gjennom tilsynet følgd opp banken sitt arbeid på dette området.

Samansetjinga av representantskapet blir annakvart år endra i samsvar med sentralbanklova. Frå 1. januar 2012 blei fire nye medlemmer oppnemnde samtidig som fire av medlemmene frå 2011 gjekk ut.

Representantskapet har behandla årsmeldinga for Noregs Bank og fastsett årsrekneskapan for 2011. Årsrapport om forvaltninga av Statens pensjonsfond utland for 2011 er òg behandla. Når det gjeld meir utfyllande framstilling om verksemda i sentralbanken, blir det vist til desse rapportane.

I sitt møte 15. mars 2012 vedtok representantskapet rapporten om tilsynet med Noregs Bank i 2011. Rapporten blir med dette lagd fram for Stortinget.

Oslo, 27. mars 2012

Reidar Sandal
leiar i Noregs Banks representantskap

INNHOOLD

1. Sammendrag	6
2. Representantskapets rolle og ansvar	9
Ansvars- og rolledelingen mellom representantskapet og Riksrevisjonen	11
3. Representantskapets sammensetning og organisasjon	13
4. Representantskapets aktiviteter og ressursbruk i 2011	15
5. Metodisk tilnærming for tilsynsarbeidet	17
6. Norges Banks organisasjon og virksomhet i 2011	21
7. Gjennomgang av hovedstyrets protokoller	23
8. Tilsyn med overordnet styring og kontroll	25
Etablert overordnet styrings- og kontrollstruktur	25
Representantskapets generelle oppfølging	26
Særskilte saker og forhold	26
9. Tilsyn med sentralbankvirksomheten	29
Etablert styrings- og kontrollstruktur	29
Representantskapets generelle oppfølging	29
Særskilte saker og forhold	30
10. Tilsyn med kapitalforvaltningen	32
Etablert styrings- og kontrollstruktur	32
Representantskapets generelle oppfølging	32
Særskilte saker og forhold	33
11. Norges Banks budsjett og regnskap	38
Etablerte budsjett- og regnskapsprosesser	38
Oppfølging av ressursbruk og vedtak om Norges Banks budsjett	38
Særskilte saker og forhold i 2011	39
Norges Banks årsregnskap for 2011	39
12. Vurdering av hovedstyrets styring og kontroll	41
13. Prioriteringer i det videre tilsynsarbeidet	43
Vedlegg	45
Norges Banks representantskap 2012–2013	

KAPITTEL 1

SAMMENDRAG

Norges Banks representantskap har i samsvar med sentralbanklovens § 5 ført tilsyn med driften i Norges Bank og påsett at reglene for bankens virksomhet er blitt fulgt for 2011.

Hovedstyret i Norges Bank har den utøvende og rådgivende myndighet etter sentralbankloven. Det leder bankens virksomhet og forvalter dens midler. Representantskapet fører tilsyn med at hovedstyret har tilfredsstillende styring av og kontroll med bankens virksomhet og etterlevelse av lover, avtaler, vedtak og rammeverk for øvrig. Videre vedtar representantskapet bankens budsjett og fastsetter bankens årsregnskap.

I rapporten til Stortinget for 2010 (Dokument 17 S (2010–2011)) ble det redegjort for noen prioriteringer for det videre tilsynsarbeidet. Momenter for tilsynet som ble trukket særskilt fram i finanskomiteens innstilling¹ til Stortingets behandling, er omfattet av tilsynet i 2011 og omtalt i årets rapport.

Representantskapet har gjennomført sine oppgaver med basis i behandling av hovedstyrets protokoller, saker og redegjørelser. I tillegg har rapporter og redegjørelser fra tilsynsekretariatet og eksterne revisorer vært behandlet.

Rapporten om tilsynet i 2011 gir en oversikt over representantskapets aktiviteter, ressursbruk og metodiske tilnærming. Det redegjøres for tilsynet med hovedstyrets protokoller og rammeverk for styring og kontroll samt tilsynet med bankens virksomhet. Bankens etterlevelse av forskrift om risikostyring og intern kontroll i Norges Bank har hatt representantskapets oppmerksomhet. Behandlingen av bankens budsjett og regnskapsrapportering beskrives særskilt. Dette er det første året for avleggelse av bankens regnskap etter ny årsregnskapsforskrift for Norges Bank og internasjonale regnskapsstandarder. Standardene bidrar til mer åpenhet om bankens virksomhet.

Tilsynet med kapitalforvaltningen har hatt høy prioritet. Særlig oppmerksomhet har vært rettet mot nytt mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland (SPU) og utviklingen av investeringer i eiendom. Hovedstyret og representantskapet har hatt en prosess for å etablere et hensiktsmessig styringsrammeverk for eiendomsinvesteringer tilpasset sentralbanklovens bestemmelser. Videre har representantskapet gjennomført et attestasjonsoppdrag om vurdering av rammeverk for motpartsrisiko. Gjennom 2011 har representantskapet fulgt utviklingen i den eksterne delen av forvaltningen av SPU.

Representantskapet har lagt vekt på at det etableres en hensiktsmessig tilsyns- og kontrollstruktur omkring SPU med dialog og samordning mellom de ulike interne og eksterne revisjons- og kontrollorganene. I 2011 har Stortinget ytterligere klargjort rolle- og ansvarsdelingen mellom representantskapet og Riksrevisjonen, og representantskapets oppfølging av etablerte prinsipper for samspill med Riksrevisjonen bygger på denne rolleavklaringen.

Innenfor sentralbankvirksomheten har representantskapet med bakgrunn i utviklingen i internasjonal økonomi hatt fokus på bankens rolle og ansvar innenfor pengepolitikk og finansiell stabilitet, herunder beredskapsplaner og hovedstyrets tilpasninger i retningslinjer for valuta-reservene.

¹ Innstilling fra finanskomiteen om rapport fra Norges Banks representantskap for 2010 (Innst. 435 S (2010–2011), jf. Dokument 17 S (2010–2011))

REPRESENTANTSKAPETS HOVEDKONKLUSJON

Gjennom tilsynet i 2011 har representantskapet mottatt alle de opplysninger det er bedt om.

Etter representantskapets oppfatning har hovedstyret gjennomført en tilfredsstillende styring av og kontroll med Norges Bank. Virksomheten er utøvd i samsvar med sentralbankloven, mandat og retningslinjer for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland og forskrift om risikostyring og internkontroll i Norges Bank.

Det er ikke avdekket forhold gjennom tilsynet med Norges Banks drift og etterlevelse av reglene for bankens virksomhet som gir grunnlag for særskilte merknader etter sentralbankloven.

Representantskapet har gjennomgått hovedstyrets protokoller for 2011. Det er reist spørsmål til enkeltsaker, og sentralbanksjefen har gitt fyllestgjørende redegjørelser. Representantskapet har i 2011 ikke protokollført særskilte merknader til hovedstyrets protokoller.

Representantskapet har vedtatt bankens budsjett og fastsatt bankens årsregnskap for 2011.

1. Hovedsædet i Kristiania (

a. **Direktører.**

ktionens fast beskikkede Formand, teg
n-chef)

KAPITTEL 2

REPRESENTANTSKAPETS ROLLE OG ANSVAR

Etter Grunnloven § 75c tilkommer det Stortinget "(...) at føre Opsyn over Rigets Pengevæsen". Oppgaven ivaretas blant annet gjennom Norges Banks representantskap som etter sentralbankloven² er oppnevnt av Stortinget.

Norges Bank er et eget rettssubjekt, som eies av staten. Bankens oppgaver og styringsstruktur reguleres i sentralbankloven. De øverste organene i banken er hovedstyret og representantskapet. Representantskapets myndighet og oppgaver er regulert i loven og hovedbestemmelsene gjengis her (tekst i kursiv er sitater fra sentralbankloven).

"Representantskapet skal føre tilsyn med bankens drift og med at reglene for bankens virksomhet blir fulgt. Representantskapet skal herunder føre tilsyn med at hovedstyret har tilfredsstillende styring og kontroll med bankens administrasjon og virksomhet, og med at det er etablert hensiktsmessige rutiner for å sikre at bankens virksomhet utøves i henhold til lov, avtaler, vedtak og rammeverk for øvrig".

Oppgaven med å forvalte Statens pensjonsfond utland (SPU) er tillagt banken i lov om Statens pensjonsfond³ og reguleres i forvaltningsmandat fastsatt av Finansdepartementet. Mandatet utøves innenfor rammene av sentralbankloven. Det er klargjort i forarbeidene til endringer i sentralbankloven i 2009⁴ at representantskapets tilsyn også omfatter bankens forvaltning av SPU.

I samsvar med sentralbankloven omfatter representantskapets tilsyn ikke "(...) hovedstyrets utøvelse av skjønnsmyndighet etter loven". Representantskapet kan ikke overprøve hovedstyrets skjønsmessige vurderinger innenfor rammeverket til Norges Bank. Dette gjelder blant annet utøvelse av ledelsesmyndigheten, vedtak i pengepolitikken og rådgivning.

² Lov av 24. mai 1985 nr. 28 om Norges Bank og pengevesenet mv. (sentralbankloven), sist endret 17. desember 2010, paragrafene 5, 7, 8a, 30 og 30a

³ Lov av 21. desember 2005 nr. 123 om Statens pensjonsfond og mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland av 8. november 2010 nr. 1414

⁴ Ot.prp. nr 58 (2008–2009) Om lov om endringer i lov av 24. mai 1985 nr. 28 om Norges Bank og pengevesenet mv. (ny regnskaps- og revisjonsordning mv.), pkt. 5.1 Gjeldende tilsyns- og kontrollordning

Det generelle tilsynet med Norges Banks drift vil imidlertid omfatte organisasjonen og prosessene som Norges Bank har etablert og som skal gi et grunnlag for skjønnsutøvelsen.

"Representantskapet kan etter forslag fra hovedstyret bestemme at produksjon av pengesedler og mynter eller annen forretningsmessig virksomhet som faller inn under denne loven, skal utøves av selskap som banken helt eller delvis eier." Representantskapet fører tilsyn med slike selskaper. Denne bestemmelsen er blitt aktualisert i 2011 i forbindelse med bankens etablering av datterselskaper for eiendomsinvesteringer.

"Representantskapet fastsetter bankens årsregnskap og vedtar etter forslag fra hovedstyret dens budsjett."

Representantskapet velger ekstern revisor, og det er videre lovbestemt at representantskapet skal ha et sekretariat.

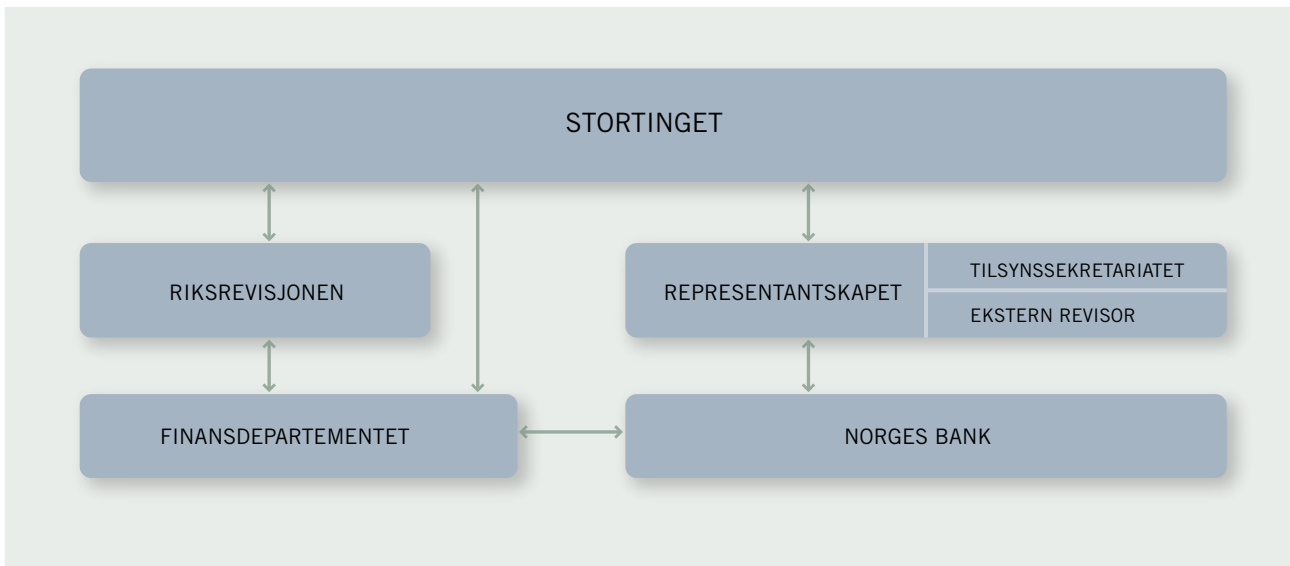
For øvrig har representantskapet lovbestemt beslutningsmyndighet på enkelte konkrete saksområder.

"Representantskapet har rett til innsyn i alle bankens anliggender og kan foreta de undersøkelser som det finner nødvendig for sine oppgaver etter loven."

"Representantskapet avgir uttalelse om hovedstyrets protokoller, tilsynet med banken og saker som det forelegges av hovedstyret."

I sentralbanklovens § 30 er det regulert at representantskapets uttalelse skal avgis til Stortinget minst en gang årlig og at den "(...) minst skal inneholde:

1. en redegjørelse for hvordan tilsynet med banken har vært organisert,
2. en redegjørelse for gjennomførte tilsynsaktiviteter og representantskapets prioriteringer i det videre tilsynsarbeidet,
3. en redegjørelse for tilsynet med bankens kapitalforvaltning,
4. representantskapets vurdering av hovedstyrets styring og kontroll med bankens administrasjon og virksomhet, jf. § 5 tredje ledd annet punktum,

FIGUR 1 ANSVARS- OG ROLLEDELINGEN MELLOM NORGES BANKS REPRESENTANTSKAP OG RIKSREVISJONEN

5. en redegjørelse for representantskapets arbeid med vedtakelse av bankens budsjett og fastsettelse av regnskap, jf. § 5 fjerde ledd annet punktum,
6. eventuelle særlige merknader som tilsynet måtte gi grunnlag for.”

Det er redegjort for disse forholdene i denne rapporten.

ANSVAR- OG ROLLEDELINGEN MELLOM REPRESENTANTSKAPET OG RIKSREVISJONEN

Representantskapet beskrev i rapporten for 2010 ansvars- og rolledelingen mellom representantskapet og Riksrevisjonen når det gjelder tilsyn og revisjon i SPU. Grunnlaget var den rolleavklaringen som omtales i forarbeidene til endringer i sentralbankloven i 2009, Finansdepartementets melding til Stortinget om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2009⁵ og innstillingen til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens Dokument 1 (2010–2011) for budsjettåret 2009⁶. Videre ble den etablerte avtalen fra desember 2010 om overordnede prinsipper for informasjonsutveksling og koordinering mellom Riksrevisjonen og representantskapet vedrørende SPU omtalt. Avtalen har etter representantskapets vurdering fungert som et godt grunnlag for det praktiske samarbeidet gjennom 2011.

Ansvars- og rolledelingen mellom representantskapet, Norges Banks eksterne revisor og Riksrevisjonen er også i 2011 beskrevet og klargjort gjennom Stortingets behandling av Regjeringens melding til Stortinget om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2010⁷. I innstillingen fra finanskomiteen (Innst. 436 S (2010–2011)) refereres til tidligere presiseringer:

”Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg at det har vært reist spørsmål om forståelsen av Riksrevisjonens rolle knyttet til Statens pensjonsfond.

⁵ Meld. St.10 (2009–2010) Forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2009, pkt. 4.2

⁶ Innst. 138 S (2010–2011) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2009

⁷ Meld. St. 15 (2010–2011) Forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2010

Flertallet viser til at Stortinget senest i forbindelse med behandlingen av Dokument 1 (2010–2011) og Dokument 3:2 (2010–2011) fra Riksrevisjonen presiserte at Riksrevisjonen skal påse at Finansdepartementet forvalter fondet i tråd med Stortingets forutsetninger og vedtak, mens representantskapet, basert på arbeidet til eksterne revisor, skal påse at Norges Banks forvaltning skjer innenfor de retningslinjer departementet har trukket opp. (...) Flertallet understreker betydningen av at det er en klar ansvars- og rolledeling, også mellom de ulike organene som fører kontroll med Statens pensjonsfond. Flertallet viser til at Riksrevisjonen skal foreta forvaltningsrevisjon av Finansdepartementet og revisjon av posten Statens pensjonsfond i statsregnskapet, samt føre kontroll med statsrådets myndighetsutøvelse, men at Riksrevisjonen utover dette ikke skal foreta en kontroll av Norges Bank og SPU og av Folketrygdfondet og SPN.”

Ansvars- og rolledelingen mellom representantskapet og Riksrevisjonen er illustrert i figur 1.

Representantskapet har merket seg at Riksrevisjonen i sin rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2010, Dokument 1 (2011–2012) til Stortinget, viser til finanskomiteens og kontroll- og konstitusjonskomiteens tidligere omtaler av revisjonen i SPU. Riksrevisjonen uttaler at de vil innrette sin revisjon i samsvar med Stortingets forutsetninger.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen legger i sin innstilling⁸ til Dokument 1 (2011–2012) til grunn at de ulike tilsyns- og kontrollorganene for fondet etablerer en hensiktsmessig dialog. Videre har komiteen merket seg at det er etablert retningslinjer for informasjonsutveksling og koordinering av revisjon og tilsyn mellom Riksrevisjonen og representantskapet vedrørende SPU.

Stortingets avklaringer av roller og ansvar, Riksrevisjonens uttalelse om dette og de avtalte retningslinjene legger etter representantskapets oppfatning et godt grunnlag for det videre samspillet mellom tilsyns- og revisjonsorganene.

⁸ Innst. 211 S (2011–2012) Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2010

4. RAD: Reidar Åsgård, Ingebrigt S. Sørfohn, Marianne Lie, Tormod Andreassen, Eva Karin Gråberg og Vidar Bjørnstad

3. RAD: Randi Øverland og Morten Lund

2. RAD: Synnøve Søndergaard, Runbjørg Bremset Hansen, Tine Sundtoft og Erland Vestli

1. RAD: Frank Sve (nestleder), Reidar Sandal (leder) og Monica Salthella

KAPITTEL 3

REPRESENTANTSKAPETS SAMMENSETNING OG ORGANISASJON

Representantskapet har femten medlemmer som velges av Stortinget for fire år. Blant medlemmene velger Stortinget leder og nestleder for to år. Det velges også personlige varamedlemmer. Medlemmene av representantskapet har bred faglig bakgrunn og erfaring fra sentrale deler av norsk samfunnsliv, offentlig forvaltning og næringsliv.

Stortingets valg av medlemmer til representantskapet for perioden 2012–2016⁹ medførte fire gjenvalg og det ble oppnevnt fire nye medlemmer. Nye medlemmer fra 1. januar 2012 er Vidar Bjørnstad, Tine Sundtoft, Ingebrigt S. Sørfohn og Randi Øverland. Fra samme tidspunkt har Kåre Harila, Terje Ohnstad, Tom Thoresen og Gunvor Ulstein trådt ut. Reidar Sandal og Frank Sve ble gjenvalgt som henholdsvis leder og nestleder for to år.

I vedlegg til rapporten vises en fullstendig oversikt over medlemmer og varamedlemmer i representantskapet 2012–2013 med funksjonstid.

I samsvar med sentralbankloven har representantskapet opprettet Den faste komité, som består av representantskapets leder, nestleder og tre andre medlemmer valgt for 2 år av representantskapet. Komiteen har ingen beslutningsmyndighet, men den forbereder og avgir innstilling i saker som behandles av representantskapet.

I 2010–2011 var Reidar Sandal (leder), Frank Sve (nestleder), Runbjørg Bremset Hansen, Monica Salthella og Tom Thoresen medlemmer av Den faste komité. Fra 2012 ble leder og nestleder gjenoppnevnt. Runbjørg Bremset Hansen og Monica Salthella ble gjenvalgt og Reidar Åsgård valgt som nytt medlem. Vedlegg 1 viser en fullstendig oversikt over komiteens medlemmer og varamedlemmer i perioden 2012–2013.

TILSYNSSEKRETARIATET

Tilsynssekretariatet utfører tilsyns- og kontrolloppgaver, forvalter avtalen med ekstern revisor og utfører sekretariatsfunksjoner for representantskapet. Videre fungerer tilsynssekretariatet som koordinator i samarbeidet mellom Norges Bank, ekstern revisor og Riksrevisjonen, særlig i relasjon til SPU. Tilsynssekretariatet er faglig og administrativt uavhengig av Norges Bank. Representantskapet fastsetter instruks for tilsynssekretariatet, ansetter direktøren og fastsetter vedkommendes stillingsinstruks og betingelser.

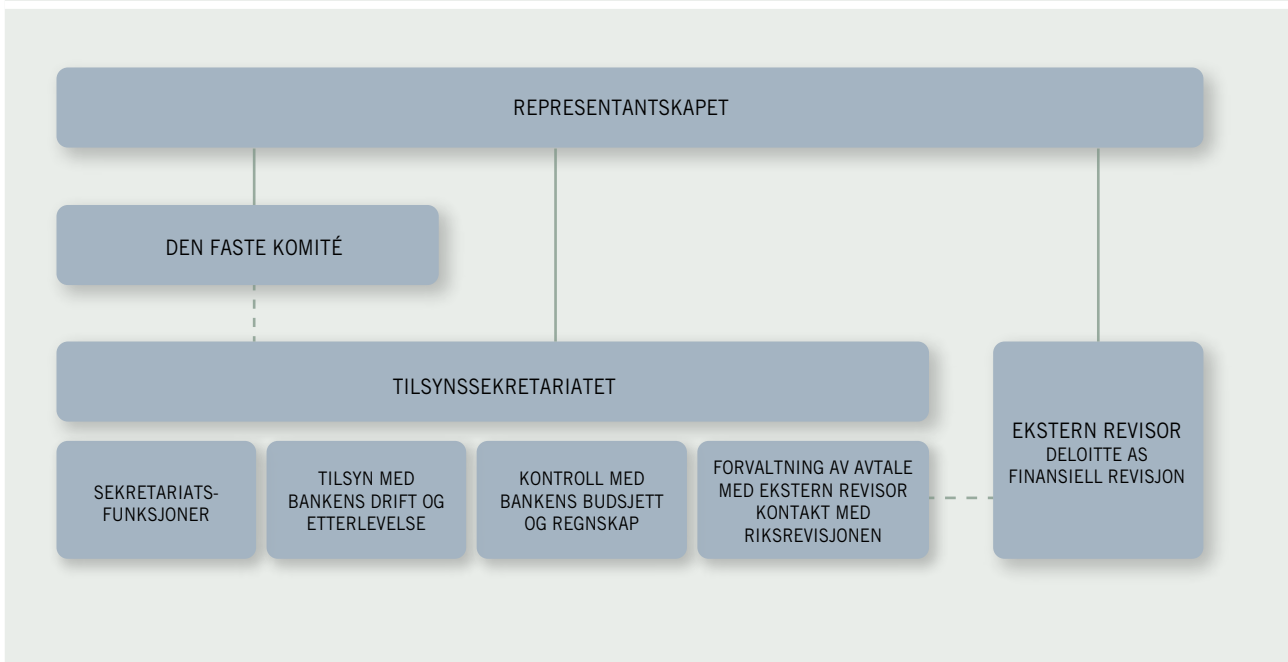
Representantskapet vedtar årlig tilsynsplaner, budsjett og ressursbruk for tilsynssekretariatet. Tilsynssekretariatet har 9 ansatte med høyere utdanning og lang erfaring blant annet innenfor fagområdene økonomi, regnskap, revisjon og jus. Ved behov suppleres kompetansen i tilsynssekretariatet med ekstern spisskompetanse.

EKSTERN REVISOR

Representantskapet har valgt Deloitte AS til ekstern revisor for Norges Bank og inngått en engasjementsavtale for seks år, med virkning fra 2010. Deloitte AS er et av de største revisjonsselskapene i Norge og i internasjonal sammenheng. Hovedoppdraget omfatter revisjon av årsregnskapet til Norges Bank, herunder regnskapsoppstilling for SPU. Videre omfatter avtalen revisjon av Norges Banks datterselskaper og forenklet revisorkontroll av kvartalsregnskapene for SPU. Det er også mulighet for andre revisjons- og rådgivningsoppgaver innenfor avtalen.

Representantskapets samlede organisasjon vises i figur 2.

⁹ Innst. 121 S (2011–2012) Innstilling fra valgkomiteen om valg av medlemmer og varamedlemmer til Norges Banks representantskap og godtgjørelse for representantskapet og Den faste komité.

FIGUR 2 REPRESENTANTSKAPETS SAMLEDE ORGANISASJON

KAPITTEL 4

REPRESENTANTSKAPETS AKTIVITETER OG RESSURSBRUK I 2011

Representantskapet har behandlet 100 saker i 2011. I tillegg ble 21 saker oversendt representantskapet til orientering. Som følge av økt saksmengde og større offentlig oppmerksomhet om kvartalsrapporteringen for SPU er det utvidet fra tidligere normalt fem til seks ordinære møter i 2011. Den faste komité har avholdt tretten møter.

I figur 3 vises en oversikt over sakene som representantskapet har behandlet om overordnede forhold i Norges Bank, sentralbankvirksomheten og kapitalforvaltningen. Dette omfatter både saker framlagt fra hovedstyret og faglige saker fra tilsynssekretariatet og ekstern revisor. Videre vises omfanget på administrative saker som vedrører tilsynssekretariatet og representantskapets egen virksomhet.

I 2011 avholdt representantskapet et faglig seminar for utdyping av Norges Banks oppgaver, prioriteringer og utfordringer. Tema som ble belyst, var blant annet bankens håndtering av finanskrisen, etiske utfordringer i kapitalforvaltningen, investeringer i framvoksende markeder og risikostyring.

Representantskapets totale ressursbruk i 2011 var 29,7 millioner kroner. I tabell 1 vises kostnadene fordelt på representantskapets egen virksomhet, tilsynssekretariatet og ekstern revisor.

TABELL 1 REPRESENTANTSKAPETS RESSURSBRUK (TALL I HELE TUSEN KRONER)

ENHET	2011	2010	2009
Representantskapet	2 378	1 936	1 845
Tilsynssekretariatet	11 108	11 220	10 306
Deloitte AS – attestasjons- og tilsynsprosjekter	4 100	5 000	3 250
Deloitte AS – finansiell revisjon	12 073	14 483	12 387
Totalt	29 659	32 639	27 788

Representantskapets samlede kostnader til Deloitte AS for 2011 utgjorde 16,2 millioner kroner. Deloitte AS har i tillegg levert tjenester direkte til Norges Bank for 0,8 millioner kroner. Om lag 80 % av kostnadene til ekstern revisor vedrørte kapitalforvaltningen.

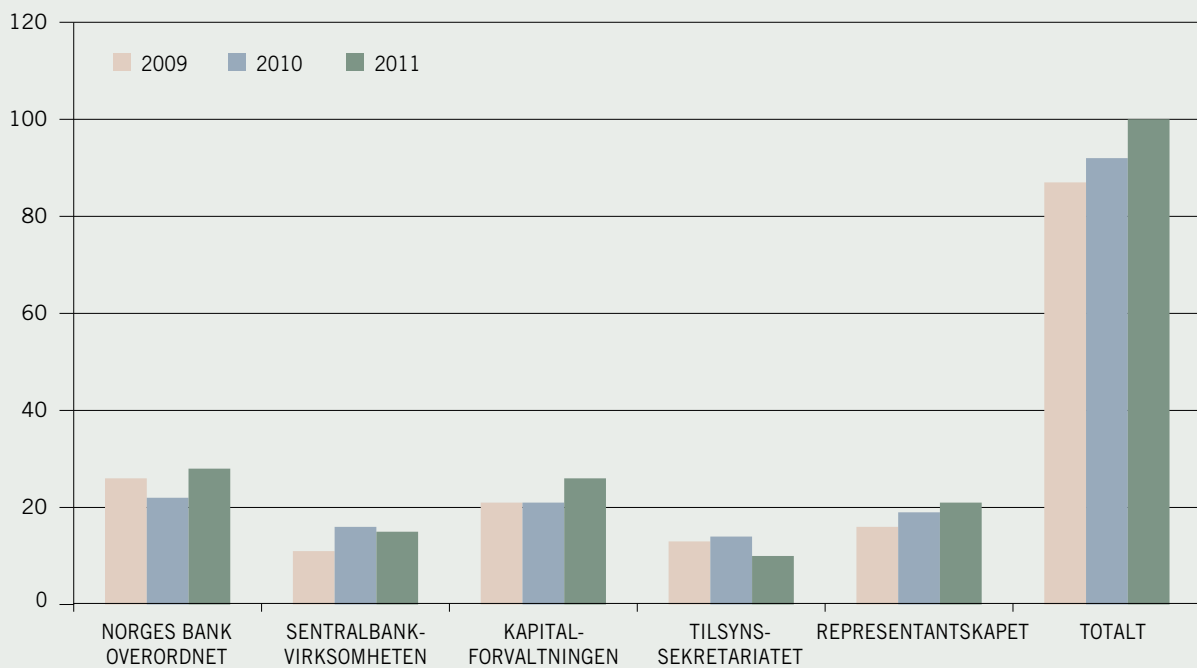
Ved endring i sentralbankloven fra 1. januar 2011 ble beslutningen om godtgjørelse for representantskapet overført fra Finansdepartementet til Stortinget. Stortinget har i 2011 regulert satsene med gjennomsnittlig prisutvikling i perioden med virkning fra 1. januar 2012. For 2011 er det benyttet satser fastsatt fra 1. januar 2009.

Satser for årlig godtgjørelse til representantskapet i 2011:

- leder 43 000 kroner
- nestleder 27 000 kroner
- øvrige medlemmer 21 000 kroner
- varamedlemmer 3 500 kroner
- medlemmer i Den faste komité har i tillegg 43 000 kroner

Samlet godtgjørelse utgjorde 646 000 kroner i 2011. Leder og nestleder hadde samlet honorar på henholdsvis 86 000 kroner og 70 000 kroner.

Representantskapet fastsetter godtgjørelse til direktøren for tilsynssekretariatet. I 2011 utgjorde utbetalt lønn 1 619 000 kroner. Dette innebar en regulering på 4 % fra foregående år. Pensjonsopptjening og verdi av andre fordeler utgjorde i 2011 henholdsvis 384 000 kroner og 16 000 kroner. Direktøren ansetter og fastsetter lønn for medarbeiderne i tilsynssekretariatet innenfor en ramme fastsatt av representantskapet. De ansatte i tilsynssekretariatet er medlemmer av Norges Banks pensjonskasse og omfattes av Norges Banks personalordninger.

FIGUR 3 FORDELING AV SAKER BEHANDLET AV REPRESENTANTSKAPET I 2011

KAPITTEL 5

METODISK TILNÆRMING FOR TILSYNSARBEIDET

Utgangspunktet for tilsynsarbeidet er at representantskapet fører tilsyn med hovedstyrets styring av og kontroll med bankens virksomhet. Representantskapets tilsyn bygger på en vurdering av risiko og vesentlighet. Det samlede tilsynet utøves ved behandling av hovedstyrets protokoller, saker fra hovedstyret og saker fra tilsynssekretariatet og ekstern revisor. Representantskapet kan anmode om framleggelse av ytterligere dokumentasjon og skriftlige redegjørelser fra hovedstyret.

Etter sin forretningsorden kan representantskapet fastsette nærmere retningslinjer for banken innenfor sine spesifikke myndighetsområder.

Representantskapets leder innkaller til møte etter fastsatt møteplan, ved behov eller når minst fem medlemmer eller hovedstyret krever det. Representantskapet fatter vedtak i alle saker som er til behandling. Det samlede tilsynet dokumenteres gjennom protokollene og oppsummeres i rapport til Stortinget. Protokoll fra møtene oversendes Finansdepartementet og Riksrevisjonen.

Sentralbanksjefen og visesentralbanksjefen er til stede i møtene med mindre representantskapet bestemmer noe annet eller det foreligger gyldig forfall. Hovedstyrets øvrige medlemmer kan også være til stede og uttale seg med mindre representantskapet bestemmer noe annet. Som hovedregel er de ansattes representanter i hovedstyret til stede. Sentralbanksjefen kan utdype sakene, besvarer spørsmål under saksbehandlingen og har anledning til å ta med fagpersoner fra bankens områder. Ved behov suppleres konkrete saks- og fagområder med ytterligere orienteringer og presentasjoner i møtene.

Fra 2011 er det gjennomført som eget punkt innledningsvis i representantskapets møter at sentralbanksjefen holder en orientering. Sentralbanksjefen tar her opp aktuelle temaer innenfor bankens kjernevirksomhet og andre saker med særlig relevans for bankens virksomhet.

Det er etablert en praksis for at representantskapet gjennomfører en årlig studiereise med faglig seminar i tillegg til de ordinære møtene.

Representantskapet og tilsynssekretariatet har i 2011 videreført arbeidet med utvikling av tilsynsordningen og metodikk for tilsynet. Representantskapets samlede saksomfang og tilsynsprosess er framstilt i figur 4.

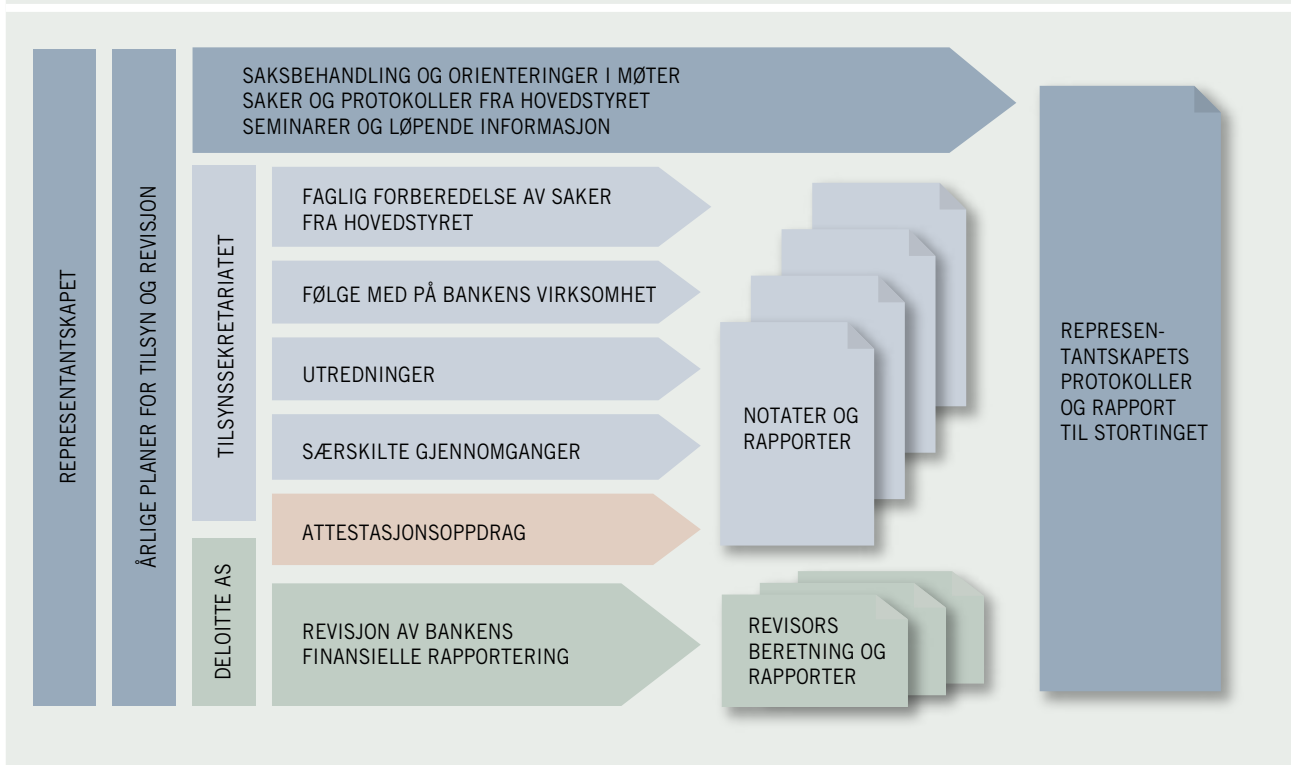
Tilsynssekretariatet holder seg løpende oppdatert om Norges Banks virksomhet bl.a. ved gjennomgang av styrende dokumenter, rapporter og øvrige saksdokumenter til hovedstyrets møter.

Når relevante saker er til behandling, kan direktøren for tilsynssekretariatet være til stede i hovedstyrets og revisjonsutvalgets møter. Direktøren deltar i møtene til Den faste komité og representantskapet og kan gi supplerende kommentarer til saker som behandles. Det avholdes også utfyllende møter med bankens virksomhetsområder ved behov.

Tilsynssekretariatet utfører særskilte tilsyns- og kontrollaktiviteter på utvalgte temaer i samsvar med en årlig tilsynsplan som godkjennes av representantskapet. Planen er prioritert ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger. Tilsyns- og kontrollaktivitetene gjennomføres som dokumentbaserte tilsyn eller mer omfattende revisjons- og attestasjonsgjennomganger. Normalt tar tilsynet utgangspunkt i lover og rammer for bankens virksomhet og hovedstyrets styrings- og kontrollprosesser. Arbeidet til tilsynssekretariatet oppsummeres i en årsrapport til representantskapet. Større gjennomganger og attestasjonsoppdrag rapporteres særskilt.

Det er etablert en ordning med innspill fra Finansdepartementet om konkrete prosesser og problemstillinger i forvaltningen av SPU som departementet mener det er hensiktsmessig at dekkes gjennom representantskapets tilsyn. Ordningen er omtalt i forarbeidene til endringer i sentralbankloven i 2009. Innspillene fra departementet vurderes ved utformingen av den årlige tilsynsplanen.

FIGUR 4 REPRESENTANTSKAPETS TILSYNSPROSESS

Gjennomgangene har hittil vært utført av ekstern revisor som attestasjonsoppdrag etter internasjonalt anerkjente standarder¹⁰. Rapport fra gjennomgangene oversendes Finansdepartementet til orientering.

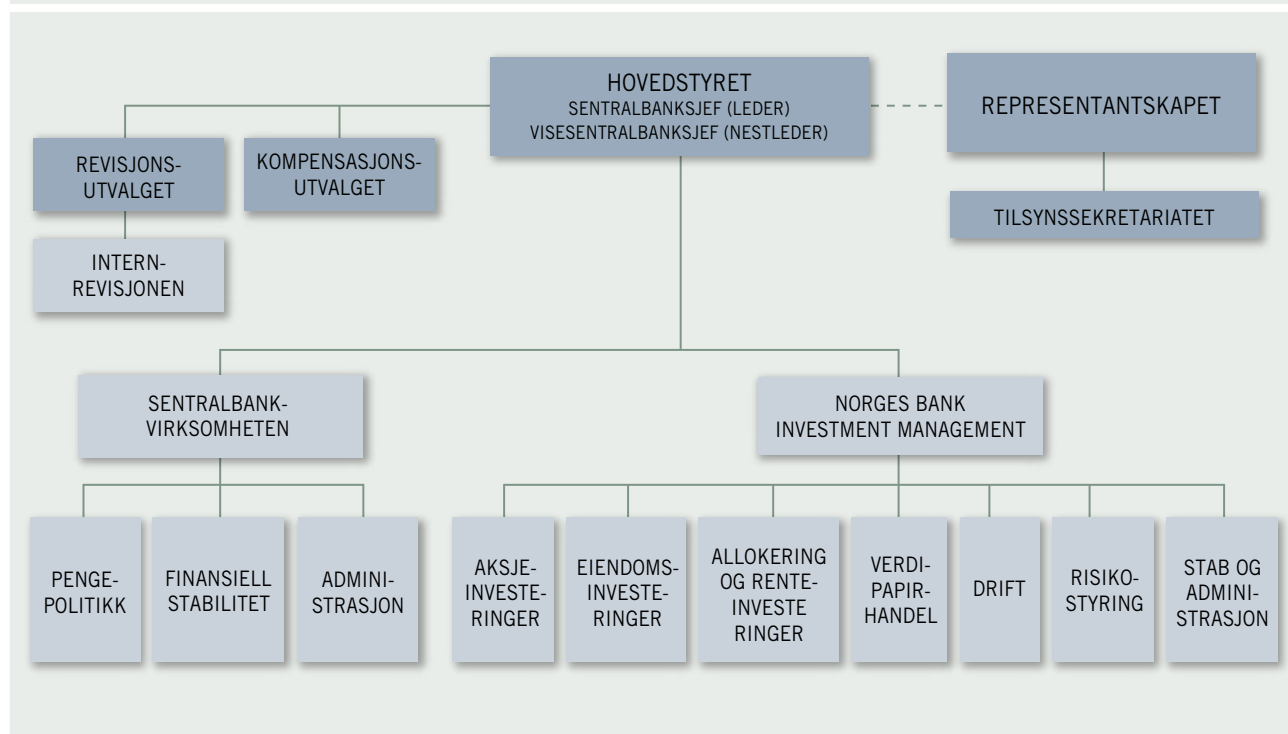
Representantskapet har vært opptatt av å etablere et helhetlig og balansert kontroll- og tilsynsregime i Norges Bank blant annet gjennom en hensiktsmessig dialog og samordning av aktiviteter mellom tilsynssekretariatet, ekstern revisor og bankens internrevisjon. Representantskapet gjennomgår ekstern revisors revisjonsplan, revisjonsberetninger og revisjonsrapporter. Ekstern revisors arbeid følges også opp av tilsynssekretariatet gjennom året. Det er regelmessig kontakt mellom tilsynssekretariatet, ekstern revisor og internrevisjonen. Tilsynssekretariatet og ekstern revisor gjennomgår internrevisjonens rapporter og arbeid og vurderer hvordan dette kan benyttes i tilsynsarbeidet og i den finansielle revisjonen.

Det er i de senere årene registrert økt offentlig interesse for representantskapets rolle og oppgaver. Åpenhet om arbeidet i representantskapet praktiseres innenfor de rammer og begrensninger som blant annet følger av sentralbankloven, sikkerhetsloven og beskyttelsesinstruksen samt offentleg-lova og øvrige reguleringer innenfor offentlig forvaltning. Representantskapet har foretatt en gjennomgang av disse rammene for sin egen virksomhet i 2011. Medlemmene er underlagt sentralbanklovens bestemmelser om taushetsplikt. Eventuell praktisering av unntak fra taushetsplikten eller mer offentlighet avgjøres ved aktuelle situasjoner av representantskapets leder.

Protokollene fra representantskapets møter er i utgangspunktet åpne mens sakspapirene er unntatt offentlighet. Representantskapets offentlige rapport til Stortinget utformes med sikte på å gi et bredt og helhetlig bilde av representantskapets arbeid og vurderinger. I tillegg offentliggjøres enkelte rapporter etter gjennomførte attestasjonsoppdrag.

¹⁰ Internasjonale standarder for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon

FIGUR 5 NORGES BANKS ORGANISASJON

KAPITTEL 6

NORGES BANKS ORGANISASJON OG VIRKSOMHET I 2011

Representantskapets tilsyn forutsetter bred kunnskap om Norges Banks virksomhet, organisering og rammeverk for styring og kontroll. I det følgende gis en overordnet beskrivelse av bankens organisasjon og virksomhet i 2011. Det redegjøres nærmere for den etablerte styrings- og kontrollstrukturen i kapitlene 8, 9 og 10. For mer utfyllende beskrivelser vises til Norges Banks offisielle årsrapporter for 2011.

Norges Banks virksomhet reguleres primært i sentralbankloven, lov om Statens pensjonsfond og mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland fastsatt av Finansdepartementet. Banken har fastsatt mål og verdier, med særlig vekt på å fremme pristabilitet, finansiell stabilitet og en effektiv og tillitvekkende kapitalforvaltning.

Organisatorisk og styringsmessig er Norges Bank inndelt i sentralbankvirksomheten og kapitalforvaltningen (Norges Bank Investment Management (NBIM)). Sentralbankvirksomheten var i 2011 organisert med kjerneområdene pengepolitikk og finansiell stabilitet og i tillegg administrasjonsområdet. NBIM er organisert med investeringsområdene aksjeforvaltning, eiendomsinvesteringer og renteforvaltning/allokering. Videre har NBIM avdelinger for gjennomføring av verdipapirhandler, risikostyring, operasjonell drift/IT samt stabs- og administrasjonsfunksjoner. Bankens virksomhet blir ledet fra hovedkontoret i Oslo. I tillegg er det kontorer knyttet til NBIMs virksomhet i London, New York, Singapore og Shanghai.

Norges Banks organisasjon ved utløpet av 2011 vises i figur 5.

Ved utløpet av 2011 var det 629 ansatte i Norges Bank, herav 314 i sentralbankvirksomheten og 315 i NBIM. Antall ansatte ved utenlandskontorene utgjorde 22 % av de ansatte i NBIM. Banken har utkontraktert store deler av operative støtteaktiviteter til eksterne leverandører i Norge og utlandet.

I de etterfølgende tabellene vises hovedlinjer fra bankens regnskapsrapportering i 2011 med sammenligningstall fra 2010.

TABELL 2 HOVEDLINJER FRA NORGES BANKS BALANSE

BELØP I HELE MILLIARDER KRONER	2011	2010
Finansielle eiendeler	341	395
Plasseringer for SPU	3 309	3 075
Andre eiendeler	2	2
Sum eiendeler	3 652	3 472
Innskudd fra banker m.m.	92	80
Innskudd fra staten	82	137
Sedler og mynt i omløp	55	54
Øvrig gjeld	41	62
Innskudd kronekonto SPU	3 309	3 075
Egenkapital	73	64
Sum gjeld og egenkapital	3 652	3 472

TABELL 3 NORGES BANKS DRIFTSINNTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER

BELØP I HELE MILLIONER KRONER	2011	2010
Forvaltningsgodtgjøring Statens pensjonsfond utland	2 539	2 959
Øvrige driftsinntekter	112	151
Personalkostnader	- 870	- 909
Øvrige driftskostnader	- 2 411	- 2 944
Av- og nedskrivninger	- 93	- 77
Sum andre driftskostnader	- 3 374	- 3 931
Netto driftskostnader¹¹	-723	-821

I tillegg til driftsinntekter og driftskostnader har Norges Bank inntekter fra finansielle instrumenter knyttet til valutareservene som ga en netto gevinst på 12 milliarder kroner i 2011. Bankens årsregnskap viser et totalresultat for bankens virksomhet på 8,4 milliarder kroner som overføres til bankens egenkapital.

Innskudd på kronekonto for SPU viser fondets samlede størrelse ved utgangen av året og utgjorde 3 309 milliarder kroner. Økningen fra året før er sammensatt av tilførsel fra staten i 2011 på 274 milliarder kroner og at forvaltningen ga et samlet negativt resultat på 39,6 milliarder kroner. Avkastningen før gevinst på valuta viste et tap på 86 milliarder kroner. Resultatet av forvaltningen påvirker ikke bankens resultat og egenkapital, men belastes direkte kronekontoen for SPU. Kostnadene for forvaltningen av SPU er dekket innenfor Finansdepartementets ramme for 2011. Samlet godtgjøring var 2 539 millioner kroner.

Det vises for øvrig til fullstendig informasjon om bankens virksomhet, forvaltning og resultater i Norges Banks årsberetning og regnskap samt årsrapport om forvaltningen av SPU for 2011. Representantskapets behandling av årsregnskapet beskrives i kapittel 11.

¹¹ Netto driftskostnader presenteres ikke som en hovedlinje i Norges Banks resultatregnskap

KAPITTEL 7

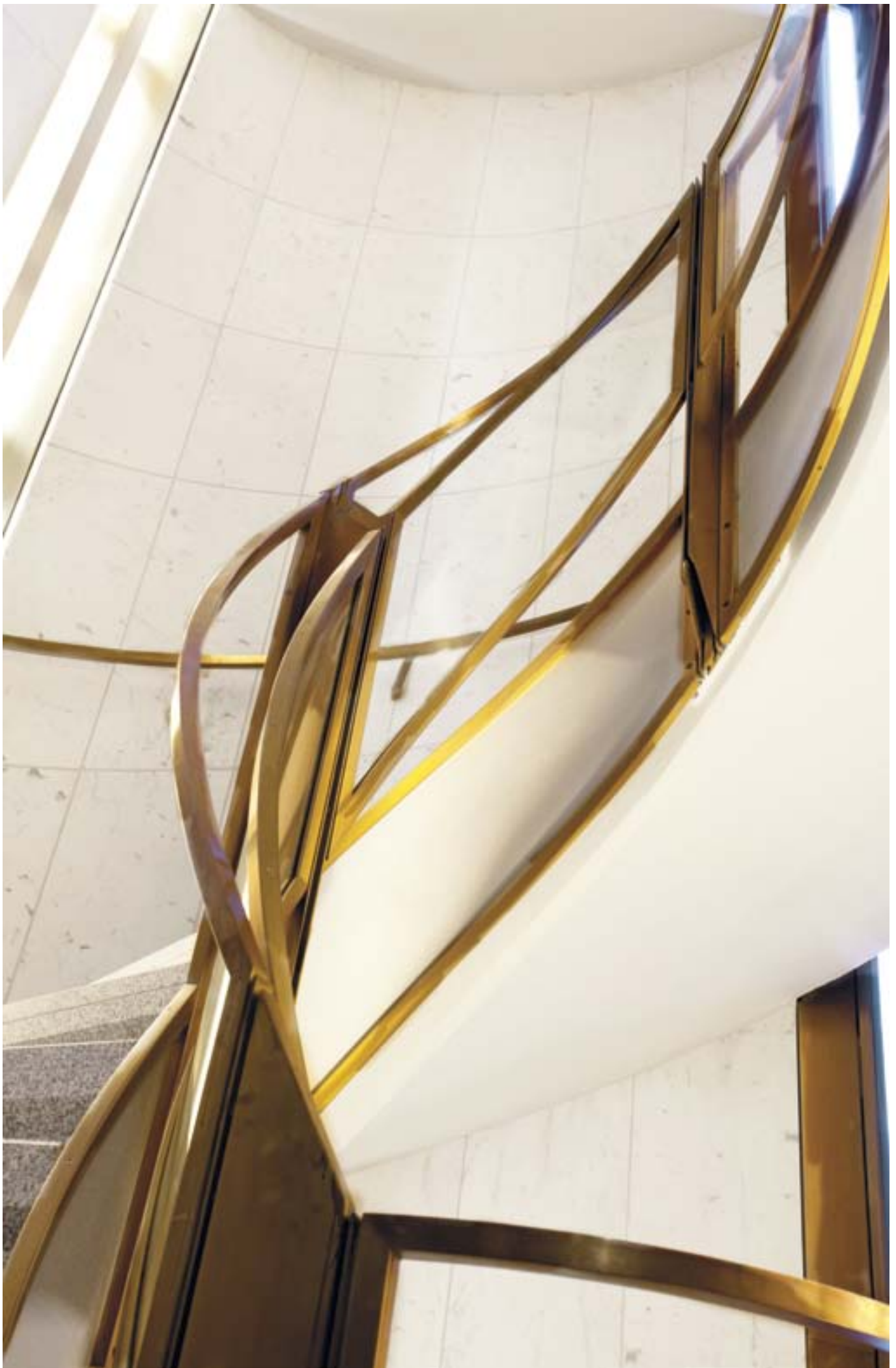
GJENNOMGANG AV HOVEDSTYRETS PROTOKOLLER

Representantskapets gjennomgang av hovedstyrets protokoller er en oppgave som eksplisitt følger av sentralbankloven. I samsvar med loven skal representantskapet avgi *“(...) uttalelse om hovedstyrets protokoller”*.

Representantskapet har i 2011 foretatt en nærmere vurdering av denne bestemmelsen. Vurderingen bekrefter den etablerte praksisen om at hovedstyrets protokoller anses som et særlig viktig grunnlag for representantskapets tilsyn med banken. Protokollene gir en oversikt over hovedstyrets saksomfang og vedtak i enkeltsaker. Videre gir protokollene representantskapet et utgangspunkt for å be sentralbanksjefen om skriftlig tilleggsinformasjon eller ytterligere redegjørelser i møtene når det gjelder hovedstyrets behandling av sakene og vedtakene. Representantskapet har merket seg at det de siste årene har vært en utvikling når det gjelder innholdet og omfang med mer informasjon og redegjørelser i enkeltsaker. Dette bidrar til å styrke grunnlaget for representantskapets tilsyn.

Direktøren for tilsynssekretariatet er til stede i hovedstyrets møter under behandling av relevante saker for tilsynet. Representantskapet har gjennomgått samtlige av hovedstyrets protokoller for 2011. Sentralbanksjefen har vært til stede i representantskapets møter og besvart spørsmål som er reist til enkeltsaker, og det er gitt fyllestgjørende redegjørelser.

Representantskapet har hatt utdypende drøftinger av enkelte saker i hovedstyrets protokoller gjennom året, men det er ikke protokollførte merknader til protokollene i 2011.

KAPITTEL 8

TILSYN MED OVERORDNET STYRING OG KONTROLL

ETABLERT OVERORDNET STYRINGS- OG KONTROLLSTRUKTUR

Hovedstyrets oppnevning, sammensetning, oppgaver og ansvar er regulert i sentralbankloven. Det består av sju medlemmer, som oppnevnes av Kongen. Sentralbanksjefen og visesentralbanksjefen skal være leder og nestleder i hovedstyret. Av og blant de ansatte velges to medlemmer som supplerer hovedstyret ved behandlingen av administrative saker.

Etter sentralbankloven skal hovedstyret "(...) sørge for forsvarlig organisering av, og etablere tilfredsstillende rammer, mål og prinsipper for, bankens virksomhet. Hovedstyret skal påse at bankens virksomhet, herunder regnskap og formuesforvaltning, er gjenstand for betryggende styring og kontroll. Hovedstyret skal føre tilsyn med bankens administrasjon og virksomhet for øvrig."

Det er etablert to underutvalg til hovedstyret. Revisjonsutvalget består av tre av hovedstyrets fem eksterne medlemmer. Utvalget er et saksforberedende og rådgivende arbeidsutvalg som skal bidra til å styrke og effektivisere hovedstyrets arbeid med forvaltning og oppfølging knyttet til finansiell rapportering, risikostyring, intern kontroll og internrevisjon. Gjennomgang av internrevisjonens planer og arbeid er en sentral del av utvalgets oppgaver.

Revisjonsutvalget har siden etableringen i 2006 hatt sitt mandat knyttet til operasjonell risiko og intern kontroll. Mandatet ble i 2011 utvidet og omfatter nå også forberedelse av hovedstyrets behandling av finansiell rapportering. Dette omfatter kvartals- og årsrapporter for SPU og bankens årsrapport og regnskap. Utvalgets utvidete ansvarsområde medfører tettere kontakt med eksterne revisor.

Internrevisjonen rapporterer til hovedstyret via revisjonsutvalget. Den skal se etter at det er etablert og gjennomføres tilstrekkelig og effektiv styring av vesentlige risikoer i Norges Bank, og at den interne kontrollen er hensiktsmessig og betryggende.

Videre har hovedstyret et kompensasjonsutvalg som består av to av hovedstyrets eksterne medlemmer. Dette er et saksforberedende og rådgivende utvalg for saker som gjelder bankens lønns- og kompensasjonsordninger.

Hovedstyret fastsetter strategier og overordnede styringsdokumenter som gir premisser og rammer for bankens virksomhet. Det er fastsatt treårige overordnede strategier for sentralbankvirksomheten og for kapitalforvaltningen. Sentralbanksjefen er bankens daglige leder og skal etter § 5 siste ledd i sentralbankloven "(...) forestå bankens administrasjon og gjennomføring av vedtakene". Hovedstyret har delegert daglig ledelse av kapitalforvaltningen til direktør for NBIM. Styringssystemet for sentralbankvirksomheten og kapitalforvaltningen er nærmere omtalt i henholdsvis kapittel 9 og 10.

Styring av risikoer er integrert i virksomhetsstyringen, og det legges vekt på å skape en balanse mellom mål, risiko og kontrolltiltak for bankens vesentligste prosesser. Det er etablert underliggende rammeverk og prosesser i organisasjonen for identifisering av vesentlige risikoer, vurdering av risikoreduserende kontrolltiltak og rapportering. Det er også etablert funksjoner som har som oppgave å sikre at lover, forskrifter og internt regelverk blir fulgt. Vesentlige risikoer følges også opp gjennom internrevisjonens arbeid som rapporteres til hovedstyret. Ved inngåelse av avtaler om utkontraktering av tjenester stiller banken krav om at den skal ha adgang til innsyn i leverandørens system for risikostyring og internkontroll.

REPRESENTANTSKAPETS GENERELLE OPPFØLGING

Representantskapet har i 2011 hatt til behandling flere saker som ledd i tilsynet med hovedstyrets overordnede styring av og kontroll med Norges Banks virksomhet. Sakene har blant annet omfattet følgende:

- Prinsipper for styring av sikkerhet, beredskap og håndtering av kriser i Norges Bank
- Norges Banks planer og budsjett for 2011 og 2012 som også omhandler vurderinger av operasjonell risiko og handlingsplaner
- Virksomhetsrapport 2011
- Trusselvurdering for Norges Bank 2011
- Hovedstyrets revisjonsplan (plan for internrevisjonens arbeid)
- Samlet vurdering av intern kontroll og risikostyring
- Årsrapport fra internrevisjonen
- Norges Banks årsberetning og årsregnskap
- Etske prinsipper for ansatte i Norges Bank
- Personalpolitisk rapport 2011
- Revidert mandat for hovedstyrets revisjonsutvalg
- Oppfølging av revisjonsrapport fra Deloitte AS
- Årsberetning og årsregnskap for Norges Banks pensjonskasse

Representantskapet mottar til orientering hovedstyrets revisjonsplan og revisjonsrapporter fra internrevisjonen. Det er videre etablert en praksis for at representantskapet får en årlig redegjørelse fra revisjonsutvalgets leder om virksomheten i utvalget.

Gjennom tilsynsarbeidet har representantskapet fått dokumentasjon på at hovedstyret har gjennomført prosesser for oppdatering av overordnet rammeverk for styring og kontroll. Videre har representantskapet gjennom saksframlegg fra hovedstyret og redegjørelser fra sentralbanksjefen fått dokumentert at hovedstyret regelmessig følger opp måloppnåelse, handlingsplaner, intern kontroll og risikosituasjonen i samsvar med rammeverket.

Det redegjøres under for representantskapets behandling av særskilte saker og forhold som gjelder bankens virksomhet på overordnet nivå.

SÆRSKILTE SAKER OG FORHOLD

ETTERLEVELSE AV FORSKRIFT OM RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL I NORGES BANK

Finansdepartementet har fastsatt forskrift om risikostyring og internkontroll i Norges Bank (internkontrollforskriften). Forskriften trådte i kraft 1. januar 2010 og utfyller sentralbanklovens bestemmelser om hovedstyrets og sentralbanksjefens ansvar for styring av og kontroll med bankens virksomhet. Hovedstyret har i samsvar med forskriften fastsatt hovedprinsipper for risikostyring for Norges Bank og nærmere prinsipper for risikostyring for henholdsvis sentralbankvirksomheten og kapitalforvaltningen.

Hovedstyret skal minst en gang årlig i tråd med internkontrollforskriften legge fram en samlet vurdering av internkontrollen og risikosituasjonen for representantskapet. Banken har gjennom 2011 arbeidet med å styrke sitt kontrollmiljø og styringsstruktur, herunder den systematiske tilnærmingen til operasjonell risikostyring og oppfyllelse av internkontrollforskriften. Det er etablert en systematisk struktur for årlig og periodevis virksomhetsrapportering og rapportering om intern kontroll og risikostyring fra virksomhetsområdene og internrevisjonen. Hovedstyret har vurdert at risikosituasjonen for sentralbankvirksomheten er akseptabel og at den operasjonelle risikoen i NBIM ligger innenfor den fastsatte toleransegrensen.

Etter representantskapets oppfatning er etterlevelse av kravene i internkontrollforskriften dokumentert. Representantskapet vil i sitt videre arbeid holde seg orientert om hovedstyrets oppfølging av risikoreduserende tiltak.

SIKKERHET OG BEREDSKAP

Sikkerhet og beredskap er et prioritert område i Norges Bank. Konsekvensene ved eventuelle hendelser kan være alvorlige. Hovedstyret har fastsatt prinsipper og virksomhetsovergrepene retningslinjer for sikkerhet, beredskap og håndtering av kriser i Norges Bank inkludert NBIM. Prinsippene ivaretar blant annet krav i sikkerhetsloven og beskyttelsesinstruksen, personopplysningsloven og arbeidsmiljøloven samt nye offentlige veiledninger og standarder for sikkerhet. Ulike sikkerhetsområder som informasjonssikkerhet, objektsikkerhet, sikring av kontanter og personbeskyttelse omfattes av retningslinjene. Representantskapet har gjennomgått og tatt prinsippene til etterretning.

Norges Bank gjennomfører jevnlig trusselvurderinger av forhold som kan påvirke bankens og de ansattes sikkerhet og interesser nasjonalt og internasjonalt. Trusselvurderingene rapporteres til hovedstyret, og representantskapet er i 2011 blitt orientert om trusselvurderingene og tiltak relatert til dette. Det er gitt en særskilt orientering om bankens håndtering av situasjonen etter hendelsene 22. juli 2011 og bankens etterfølgende oppfølging.

Tilsynet med dette området i 2011 underbygger representantskapets oppfatning av at Norges Bank gir arbeidet med sikkerhet og beredskap høy prioritet. Tilsynsplanen for 2012 omfatter en gjennomgang og vurdering av bankens prosesser på dette området.

KAPITTEL 9

TILSYN MED SENTRALBANK- VIRKSOMHETEN

ETABLERT STYRINGS- OG KONTROLLSTRUKTUR

Sentralbankvirksomheten består av kjerneområdene pengepolitikk og finansiell stabilitet og administrasjonsområdet. Linjestyring er hovedprinsippet for styring. Med utgangspunkt i prinsipper, strategier og rammer som er vedtatt av hovedstyret fastsetter sentralbanksjefen utfyllende retningslinjer og handlingsplaner for områdene. Alle ledere i linjen har klart avgrensede ansvarsområder med tilhørende myndighet som omfatter planlegging, gjennomføring og rapportering av aktiviteter og ressursbruk. Styringsprinsippene omfatter også risikovurderinger, intern kontroll og oppfølging av etterlevelse.

Administrasjonsområdet har ansvar for stabs- og støttefunksjoner samt rammeverk og felles prosesser for risikostyring og kontroll. Det er også tillagt enkelte virksomhetsovergrepene funksjoner som dekker ansvar og oppgaver i forhold til NBIM.

Det utarbeides samlede halvårlige og årlige virksomhetsrapporter til hovedstyret om status for handlingsplaner, risikostyring og internkontroll i sentralbankvirksomheten.

REPRESENTANTSKAPETS GENERELLE OPPFØLGING

I tilsynet har representantskapet lagt vekt på å påse at hovedstyret setter premissene for sentralbankvirksomheten og systematisk følger opp resultater, risikoer, etterlevelse av regelverk, hendelser og handlingsplaner. Representantskapet har hatt til behandling følgende saker som gir et bredt innblikk i utviklingen av og grunnlaget for tilsynet med hovedstyrets styring av og kontroll med sentralbankvirksomheten i 2011:

- Strategiplan for 2011–2013 for sentralbankvirksomheten
- Hovedstyrets investeringsmandat for forvaltningen av Norges Banks valutareserver

- Samlet årlig vurdering av internkontrollen og risiko-situasjonen i sentralbankvirksomheten
- Virksomhetsrapporter for sentralbankvirksomheten
- Årsrapport og kvartalsrapporter om forvaltningen av Norges Banks pengemarkedsportefølje
- Rapporter om finansiell stabilitet
- Pengepolitiske rapporter
- Halvårs- og årsrapport om sedler og mynter
- Årsrapport om betalingssystem
- Årsrapport om Norges Banks oppgjørssystem og sikkerhet for bankenes lån
- Rapporter fra internrevisjonen

Gjennom tilsynsarbeidet har representantskapet mottatt dokumentasjon på at hovedstyret og sentralbankvirksomheten regelmessig vurderer styringsrammeverket og systematisk følger opp virksomhetens risikostyring og resultater. Hovedstyret rapporterer i tillegg om eventuelle uønskede hendelser og bankens håndtering av disse til representantskapet gjennom året. Representantskapet ser positivt på hvordan dette også kommer fram i den samlede virksomhetsrapporteringen.

Representantskapet har merket seg sentralbankvirksomhetens vurderinger av behov for klargjøring av roller og ansvar for risikostyringen i virksomhetsovergrepene prosesser, og at det er igangsatt tiltak for styrking av etterlevelsesarbeidet. Videre har representantskapet merket seg utviklingsarbeidet som pågår når det gjelder styringsprosesser og ny organisering av sentralbankvirksomheten i 2012.

Det redegjøres under for representantskapets behandling av særskilte saker og forhold innenfor sentralbankvirksomheten.

SÆRSKILTE SAKER OG FORHOLD

STATENS INNSKUDD I NORGES BANK

Ved utløpet av 2011 utgjorde statens innskudd i Norges Bank 82 milliarder kroner, og det ble utbetalt 2 milliarder kroner i renter.

Det er inngått en avtale mellom Finansdepartementet og Norges Bank som regulerer drift og forvaltning av statens konti i Norges Bank. Som en del av statens økonomiforvaltning er det etablert en konsernkontoordning der innskudd fra statskassen i Norges Bank danner øverste nivå. Bankens arbeid etter avtalen skal utføres innenfor rammen av sentralbankloven, regelverk for økonomistyring i staten samt retningslinjer for oppgjørskonti i konsernkontosystemet.

I avtalen er det også regulert at en uavhengig revisjons- eller kontrollinstans skal avgi en årlig attestasjonsuttalelse til Finansdepartementet om Norges Banks oppfyllelse av bestemte krav i avtalen. Uttalelsen omfatter bl.a. vurderinger av kontrollrutiner knyttet til avtalens krav til sikkerhet og beredskap.

For 2011 har tilsynssekretariatet avgitt en uttalelse uten merknader. Denne er tatt til etterretning av representantskapet og oversendt Finansdepartementet.

NORGES BANKS ROLLE OG ANSVAR I ARBEIDET MED PENGEPOLITIKK OG FINANSIELL STABILITET

Ved gjennomgangen av hovedstyrets protokoller får representantskapet en bred oversikt over sakene som hovedstyret behandler innenfor pengepolitikk og finansiell stabilitet. I lys av den forverrede internasjonale økonomiske situasjonen siste halvår i 2011 er det etablert en praksis med faste redegjørelser fra sentralbanksjefen i representantskapets møter. Gjennom redegjørelsene har representantskapet fått løpende informasjon om den økonomiske situasjonen og utfordringene for den finansielle stabiliteten. Det er orientert om bankens analyser, virkemidler og beredskap for å møte finansiell uro.

I 2011 har representantskapet gjort en vurdering av sin behandling av Norges Banks pengepolitiske rapporter som utgis tre ganger årlig. Rapportenes primære formål og innhold medfører at de faller utenfor representantskapets direkte tilsynsområde. Samtidig gir rapportene et godt innblikk i bankens kjerneområde og faglige utfordringer. Som et resultat av denne vurderingen mottar representantskapet pengepolitiske rapporter til orientering fra høsten 2011. En tilsvarende vurdering er gjort for bankens rapporter om finansiell stabilitet som utgis to ganger årlig.

Aktuelle temaer, som er utdypet og redegjort for i møter eller seminarer i 2011, er tiltak etter finanskrisen, utviklingen internasjonalt og prosessene som leder fram til hovedstyrets prognoser for renteutvikling og rentebeslutninger. Representantskapet har behandlet rapport fra internrevisjonen til hovedstyret om styring og organisering samt forvaltning og bruk av modeller i arbeidsprosessene innenfor pengepolitisk område.

Samlet gir rapportene og redegjørelsene innenfor pengepolitikk og finansiell stabilitet et godt grunnlag for representantskapets tilsyn med driften av disse områdene i banken.

SEDDEL- OG MYNTOMRÅDET

Norges Bank har ansvaret for å utstede pengesedler og mynter. Dette innebærer å fastsette sedlenes og myntenes pålydende og bestemme utforming. Videre har sentralbanken et ansvar for å sikre at samfunnet har tilgang på og nødvendig tillit til kontanter som betalingsmiddel og å fremme et effektivt samlet betalingssystem. Bankens oppgaver og ansvar innenfor seddel- og myntområdet har tradisjonelt hatt høy oppmerksomhet i representantskapet med bakgrunn i høy iboende risiko for misligheter og lav toleransegrense for feil. Banken har utkontraktert oppgaver knyttet til drift av sentralbankdepoter til NOKAS AS.

Representantskapet mottar bankens rapporter om sedler og mynter som hovedstyret behandler halvårlig.

Internrevisjonen har gitt en rapport til hovedstyret om prosessene for forsyning av sedler og mynt i markedet, som er behandlet av representantskapet.

Tilsynssekretariatet gjennomfører faste årlige tilsynsoppgaver på dette området. I tillegg er det i 2011 foretatt en gjennomgang og vurdering av sikkerhet i prosessene for destruksjon av sedler som utføres av NOKAS AS på vegne av banken. Norges Bank er, så langt man kjenner til, den eneste sentralbanken som har utkontraktert denne delen av kontanthåndteringen. Hovedkonklusjon etter gjennomgangen var at banken gjennom omfattende avtaler og tett oppfølging har god kontroll på dette området.

MANDAT OG RETNINGSLINJER FOR NORGES BANKS VALUTARESERVER

Norges Banks internasjonale reserver består av valuta-reservene og fordringer på Det internasjonale valutafondet (IMF). Valutareservene skal kunne brukes til intervensjoner i valutamarkedet som ledd i gjennomføringen av pengepolitikken eller ut fra hensynet til finansiell stabilitet.

Reservene er inndelt i den kortsiktige pengemarkedsporteføljen som forvaltes av PPO og den langsiktige porteføljen og petrobufferporteføljen som forvaltes av NBIM. Netto valutareserver var 262 milliarder kroner ved utgangen av 2011, hvorav pengemarkedsporteføljen utgjorde 35 milliarder kroner, den langsiktige porteføljen 224 milliarder kroner og petrobufferporteføljen 3 milliarder kroner.

Kvartals- og årsrapporter om porteføljene supplert med redegjørelser fra banken er behandlet av representantskapet. Gjennom tilsynet er valutareservenes sammensetning og risikoprofil kartlagt sammen med en beskrivelse av hovedstyrets tilpasninger i mandat og retningslinjer i forvaltningen av valutareservene etter finanskrisen i 2008. Under sentralbanksjefens orienteringer om utviklingen i den økonomiske situasjonen i Norge og internasjonalt er det redegjort for virkningen for norsk økonomi og Norges Banks beredskap. Bankens tilpasninger i valutareservene og rammeverket for forvaltningen er også omtalt.

Hovedstyret har fastsatt prinsipper og rammeverk som blant annet tar hensyn til sentralbankens behov for likviditet.

Kartleggingen og sentralbanksjefens orienteringer viser at hovedstyret jevnlig har vurdert mandat og retningslinjer for valutareservene og følger opp forvaltningen gjennom kvartalsrapportering.

Dette temaet vil også ha høy prioritet i representantskapets arbeid framover.

KAPITTEL 10

TILSYN MED KAPITALFORVALTNINGEN

ETABLERT STYRINGS- OG KONTROLLSTRUKTUR

Hovedstyret fastsatte i 2011 revidert struktur for styrende dokumenter i NBIM. I den forbindelse ble også prinsipper for organisering og ledelse i NBIM fastsatt og stillingsinstruks og investeringsmandat for direktøren for NBIM oppdatert.

Linjestyring er hovedprinsippet for styring. Dette er formalisert gjennom styringsrammeverk fastsatt av direktør for NBIM og omfatter også strukturen for risikostyring og intern kontroll. I tillegg til de operative avdelingene har NBIM etablert kontrollfunksjoner som overvåker og følger opp operasjonelle risikoer og etterlevelse av lover, forskrifter og internt regelverk.

Norges Bank driver en omfattende og kompleks kapitalforvaltningsvirksomhet som har en kontinuerlig iboende risiko for operasjonelle feil og hendelser. Konsekvensene av operasjonelle feil vil kunne være direkte økonomisk tap eller gevinst og tap av renommé. I 2010 fastsatte hovedstyret en toleranseramme for operasjonell risiko i NBIM. I henhold til denne skal det i løpet av en periode på tolv måneder være mindre enn 20 % sannsynlighet for at uønskede operasjonelle hendelser vil gi 500 millioner kroner eller mer i tap eller gevinster.

Hovedstyret får månedsoversikter og kvartalsrapporter om utviklingen i avkastning og risiko. Videre rapporteres kvartalsvis om operasjonell risikostyring og etterlevelse av mandater og regelverk. Vesentlige brudd i forhold til mandat for forvaltningen av SPU og andre relevante operasjonelle hendelser rapporteres til Finansdepartementet. Eventuelle brudd på Finansdepartementets retningslinjer omtales også i de offisielle kvartalsrapportene og årsrapporten for SPU.

REPRESENTANTSKAPETS GENERELLE OPPFØLGING

Representantskapet påser i sitt tilsyn at hovedstyret setter premissene for kapitalforvaltningen og systematisk følger opp resultater, risikoer, etterlevelse av regelverk, hendelser og handlingsplaner. Representantskapet har hatt til behandling mange saker som i sum gir et godt innblikk i utviklingen og som danner et godt grunnlag for tilsynet med hovedstyrets styring av og kontroll med kapitalforvaltningen i 2011:

- Strategiplan for NBIM for 2011–2013
- Oppdatering av hovedstyrets investeringsmandat for SPU og stillingsinstruks til direktør for NBIM
- Hovedstyrets prinsipper for risikostyring i NBIM
- Fastsettelse av operasjonell risikotoleranse for virksomheten i NBIM
- Forventningsdokumenter for eierskapsutøvelse
- Regelverk for godtgjøringsordning for ansatte i NBIM
- Virksomhetsrapporter for NBIM
- Årlig rapport om operasjonell risikostyring og intern kontroll i NBIM
- Offentlige kvartalsrapporter og årsrapport om SPU
- Offentlige kvartalsrapporter og årsrapport om valuta-reservene
- Kvartalsrapporter om avkastning og risiko for SPU og valuta-reservene
- Kvartalsrapporter om operasjonell risikostyring, internkontroll og etterlevelse
- Rapporter fra internrevisjonen

Uroen i de internasjonale kapitalmarkedene har preget kapitalforvaltningen i 2011. Representantskapet er gjennom kvartalsrapporter og utfyllende redegjørelser orientert om de betydelige svingningene i aksje- og rentemarkedene, NBIMs vurderinger og hovedstyrets oppfølging av avkastning og risiko.

Representantskapet har merket seg at nivået på den operasjonelle risikoen gjennom 2011 har vært lavt i forhold til hovedstyrets toleransegrense. Det er rapportert færre hendelser enn foregående år knyttet til operasjonelle feil hos leverandører, svikt i IT-systemer og interne manuelle feil. Dessuten har representantskapet merket seg vurderingene av sårbarhet og operasjonelle risikoer knyttet til omfattende og komplekse prosesser og IT-systemer hos NBIM og serviceleverandørene og det arbeidet som pågår for å overvåke og redusere det operasjonelle risikonivået.

Gjennom tilsynsarbeidet har representantskapet mottatt dokumentasjon på at hovedstyret og NBIM regelmessig vurderer styringsrammeverket og systematisk følger opp virksomhetens resultater, risikoer og hendelser.

Det redegjøres under for representantskapets behandling av særskilte saker og forhold innenfor kapitalforvaltningen.

SÆRSKILTE SAKER OG FORHOLD

NYTT MANDAT FRA FINANSDEPARTEMENTET FOR FORVALTNINGEN AV SPU

Det nye mandatet for forvaltningen av SPU trådte i kraft 1. januar 2011. Hovedstyret har fulgt opp det nye mandatet fra Finansdepartementet ved å fastsette interne utfyllende retningslinjer og styringsdokumenter for Norges Banks forvaltning av fondet.

Internrevisjonen har i 2011 foretatt en evaluering for hovedstyret av hvorvidt de styrende dokumentene i NBIM dekker kravene i mandatet fra Finansdepartementet og retningslinjer fastsatt av hovedstyret. En oppsummering av rapporten er behandlet i representantskapet.

Etterlevelsesfunksjonen i NBIM har systemer for å avdekke og følge opp eventuelle brudd på retningslinjer. I tillegg til etterlevelse av Finansdepartementets mandat omfatter oppfølgingen interne retningslinjer og eksterne reguleringer. Det utarbeides måneds- og kvartalsrapporter til hovedstyret. Hovedstyret oversender kvartalsrapporter om etterlevelse og operasjonelle hendelser til representantskapet. Vesentlige brudd på retningslinjene for forvaltningen av SPU rapporteres til Finansdepartementet i henhold til fastsatt prosedyre. Banken har over tid utvidet omfanget på den offisielle rapporteringen om etterlevelse i kvartals- og årsrapportene for SPU. Her rapporteres også om etterlevelse av hovedstyrets interne retningslinjer.

Internrevisjonen har foretatt en evaluering av kvartalsrapporten om etterlevelse. Rapport fra evalueringen er behandlet i representantskapet.

Tilsynssekretariatet har jevnlig møter med avdelingene for kontroll og etterlevelse i NBIM. I møtene gjennomgås status på oppfølging av retningslinjene fra Finansdepartementet og interne retningslinjer. Representantskapet har behandlet en vurdering av hovedstyrets implementering og oppfølging av det nye mandatet fra Finansdepartementet i 2011 etter en gjennomgang fra tilsynssekretariatet.

Samlet har representantskapet fått godt dokumentert og bekreftet at hovedstyret har implementert og fulgt opp nytt mandat for forvaltningen av SPU. Representantskapet har ikke fått rapporter om vesentlige brudd på mandatet i 2011.

MOTPARTRISIKO

Representantskapet vedtok i 2009 en plan for attestasjonsoppdrag med fokus på operasjonell risikostyring i forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. Oppdragene utføres av Deloitte AS i samråd med tilsynssekretariatet. Planen er utarbeidet i dialog med Finansdepartementet. 4 delprosjekter er gjennomført i 2009/2010 og omtalt i representantskapets rapport til Stortinget for 2010.

Plan for attestasjonsoppdrag om operasjonell risiko-
styring i forvaltningen av SPU – delprosjekter og
gjennomføringsår:

- Organisasjonsstruktur og ledelseskontroller – 2009
- Operasjonell risiko og intern kontroll – 2009
- Oppfølging av eksterne forvaltere – 2010
- Tilførsel av midler og eksponering i forhold til
valgt referanseportefølje – 2010
- Rammeverk for vurdering av motpartsrisiko –
2011
- Risikostyring i forhold til aktiv forvaltning

Representantskapet har i 2011 engasjert Deloitte AS til å foreta en attestasjonsgjennomgang med vurdering av rammeverket i NBIM for risikostyring og kontroll av motpartsrisiko. Motpartrisiko er risiko for tap som følge av at en motpart misligholder sine forpliktelser før endelig oppgjør og at Norges Bank ikke mottar avtalt ytelse i form av kontanter eller verdipapirer. Denne risikoen kan også knyttes til mislighold av innskudd i banker eller at partnere i forbindelse med eiendomsinvesteringer ikke oppfyller sine avtalemessige forpliktelser.

Grunnlaget for vurderingene i gjennomgangen er målekriterier utledet av internasjonale standarder og erfaring med praksis i sammenlignbare virksomheter. Rapporten konkluderer med at rammeverket for risikostyring og kontroll av motpartsrisiko i det alt vesentlige er utformet og implementert i samsvar med målekriteriene. Representantskapet behandlet rapporten i desember 2011, og den er gjort offentlig i forbindelse med oversendelse til Finansdepartementet.

EKSTERN FORVALTNING

I 2010 var det betydelig oppmerksomhet rundt Norges Banks bruk av eksterne forvaltere og utbetaling av avkastningsavhengige honorarer. Representantskapet hadde en bred omtale av det samlede revisjons- og tilsynsarbeidet som var utført i rapport til Stortinget for 2010. Rapporten uttrykte følgende konklusjon: *”Honorarer i den størrelsesorden som det i dette tilfellet er snakk om, synes høye. Representantskapet har i sitt tilsyn vurdert saken i forhold til den avkastning som er oppnådd og sammenholdt den med Finansdepartementets retningslinjer for forvaltningen av SPU. På dette grunnlaget konstaterer representantskapet at revisjons- og tilsynsgjennomganger både i 2009 og 2010 ikke har avdekket svikt eller brudd på Finansdepartementets rammeverk eller feil i rapporteringen. Representantskapet har mottatt uavhengig attestasjonsuttalelse på at Norges Bank har utformet og implementert prosesser for styring og kontroll av eksterne forvaltere som er i samsvar med relevante standarder.”*

Norges Bank gjennomførte i 2010 og 2011 en prosess der tak for honorarutbetalinger ble innarbeidet i kontrakten med hver enkelt av de eksterne forvalterne. Finansdepartementet har tatt inn en bestemmelse i mandatet for SPU som regulerer dette, noe som ble varslet i Regjeringens melding til Stortinget om forvaltningen av Statens pensjonsfond for 2010. Bankens interne retningslinjer er regulert ved at det ble fastsatt et beløpsmessig tak på årlig utbetaling pr mandat på 25 millioner USD. Tilsynssekretariatet og ekstern revisor har mottatt dokumentasjon og gjennomført tester som bekrefter at det beløpsmessige taket for beregning av honorar er implementert. Den høyeste honorarutbetalingen i 2011 utgjorde 19 millioner USD.

Omfanget av forvaltningen er redusert i løpet av året og utgjorde ved utgangen av året 4,4 % av den totale porteføljen som forvaltes for SPU mot 9,2 % ved utgangen av 2010. Avkastningsavhengige honorarer til eksterne forvaltere utgjorde 546 millioner kroner i 2011 mot 986 millioner kroner året før. Nedgangen i honorarene forklares med strategiske endringer og generelt svakere avkastning hos forvalterne.

Representantskapet har fulgt utviklingen i den eksterne forvaltningen og honorarene gjennom behandlingen av kvartalsrapporter, halvårsregnskaper og budsjett. Det er gitt utfyllende redegjørelse fra banken i representantskapets møter. Etter representantskapets vurdering har Norges Bank innarbeidet en honorarstruktur for eksterne forvaltere som ligger innenfor Finansdepartementets mandat.

ÅPENHET I FORVALTNINGEN AV SPU

Forvaltningen av SPU har stor offentlig oppmerksomhet, og det er en forutsetning og forventning om at Norges Bank viser stor grad av åpenhet innenfor de rammer som settes for en forsvarlig gjennomføring av forvaltningen. Dette framgår også av Stortingets behandling av saker vedrørende SPU og i Finansdepartementets mandat for forvaltningen. Representantskapet har trukket fram betydningen av åpenhet under sin behandling av saker om NBIM og SPU.

Betydningen av åpenhet er også nedfelt i NBIMs strategi som er godkjent av hovedstyret og presentert for representantskapet i 2011. NBIM skal i sin kommunikasjon ivareta mange utenlandske og innenlandske interessegrupper. Representantskapet har merket seg at det i kommunikasjonsstrategien legges økende vekt på norske målgrupper.

Tilpasningen av kvartals- og årsrapporter til nye regnskapsregler, IFRS standarder og nytt mandat i 2011 medfører økt omfang av den offentlige informasjonen om forvaltningen. Videre er omfanget av informasjon som er gjort tilgjengelig på NBIMs nettsider¹², omfattende. Blant annet gis det løpende oppdatert informasjon og størrelsen av SPU. Struktur og innhold i styrende dokumenter er også publisert i 2011. Representantskapet har merket seg at SPU kommer godt ut i nasjonale og internasjonale sammenligninger.

Den offentlig tilgjengelige informasjonen når det gjelder forvaltningen av SPU og Norges Banks gjennomføring av forvaltningssoppdraget, har gjennomgått en betydelig utvikling. Samlet sett gir informasjonen etter representantskapets oppfatning en god innsikt i porteføljen og hvordan forvalteroppdraget er ivaretatt. Samtidig vil det til enhver tid måtte foretas en løpende vurdering av graden av informasjon og åpenhet rundt forvaltningen av SPU.

Banken har utviklet høy grad av åpenhet i ekstern rapportering av hendelser og operasjonell risikostyring, og representantskapet ser positivt på dette. Representantskapet vil også i 2012 ha oppmerksomhet rundt bankens videre praktisering av åpenhet i forvaltningen.

PRESTASJONSBASERT LØNN

I representantskapets rapport for 2010 ble en gjennomgang av utformingen og gjennomføringen av NBIMs system for prestasjonsbasert lønn omtalt. Gjennomgangen konkluderte med en positiv vurdering av bankens utforming og oppfølging.

Finansdepartementets forskrift om godtgjøring i finansinstitusjoner m.m. er gjort gjeldende for forvaltningen av SPU med nødvendige tilpasninger. Det nye mandatet for forvaltningen av SPU fastsetter retningslinjer og rammer for en godtgjørelsesordning. Ordningen skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med risikoen for forvaltningen, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Med basis i dette fastsatte hovedstyret nye retningslinjer for godtgjøringsordninger i NBIM våren 2011. Representantskapet har fått en redegjørelse om oppdateringene i det nye regelverket.

Tilsynssekretariatet og ekstern revisor har gjennomført konkrete tester som bekrefter implementeringen av de nye bestemmelsene. Representantskapet konstaterer at NBIM har implementert en godtgjørelsesordning som er i tråd med mandatet for forvaltningen av SPU.

INVESTERINGER I EIENDOM

I mars 2010 fikk Norges Bank mandat til å investere inntil 5 prosent av porteføljen i SPU i eiendom utenfor Norge. Obligasjonsandelen i porteføljen som var på 40 prosent reduseres tilsvarende.

Representantskapet er holdt orientert om status i etableringen av eiendomsvirksomheten. Våren 2011 ble avtalen om kjøp av 25 prosent av The Crown Estates portefølje av eiendommer i Regent Street i London fullført. I 2011 har banken også inngått et partnerskap med enheter innenfor det børsnoterte franske forsikringsselskapet AXA Group SA. Gjennom dette partnerskapet eier fondet 50 prosent av flere eiendommer og eiendomsselskaper i og rundt Paris. Ved utløpet av 2011 består eiendomsinvesteringene av en portefølje med andeler i 114 bygninger noe som utgjør omtrent 0,3 prosent av totalt forvaltet verdi i SPU.

For å ivareta forretningmessige, ansvarsmessige og skattemessige forhold organiseres eiendomsinvesteringene gjennom datterselskaper eid av Norges Bank. Denne organiseringen er omtalt i Regjeringens meldinger til Stortinget for Statens pensjonsfond i 2010 og 2011 og regulert i forvaltningsmandatet¹³. I tillegg til opprettelse av selskaper for de enkelte investeringene har Norges Bank i 2011 opprettet holdingselskapet NBIM S.à r.l. i Luxembourg som en plattform for fondets eiendomsinvesteringer. Dette vil primært omfatte investeringer lokalisert i Fastlands-Europa. Selskapsstrukturen vises i figur 6¹⁴ jf. årsrapport 2011 om forvaltningen av SPU der dette omtales nærmere. Investeringer vil skje gjennom holdingselskapet som får eierandeler i andre selskaper med direkte eller indirekte investeringer i eiendom.

Banken har gjennom 2011 og ved starten av inneværende år hatt en omfattende prosess for å utforme og implementere en forretningsmodell og et styrings- og kontrollrammeverk for selskapsstrukturene. Representantskapet har behandlet saken ved flere anledninger. Det ble innhentet to uavhengige eksterne juridiske vurderinger om representantskapets rolle og ansvar etter sentralbankloven ved opprettelse av og tilsyn med eiendomsinvesteringer gjennom datterselskaper i utlandet. Lovspørsmålet har vært særlig aktuelt for selskaper som NBIM S.à r.l.

Vurderingene forelå i januar 2012 og klargjør at representantskapet etter sentralbanklovens § 8a etter forslag fra hovedstyret har myndigheten til å godkjenne opprettelsen av slike selskaper. Videre fører representantskapet tilsyn med selskapene. Med bakgrunn i dette har hovedstyret etter anmodning fra representantskapet tilpasset selskapsdokumentene og rammeverket for styring og kontroll til sentralbanklovens bestemmelse og tilrettelagt for en formell godkjenning av virksomheten i NBIM S.à r.l. Representantskapet har godkjent forslaget fra hovedstyret om utøvelse av virksomhet i selskapet.

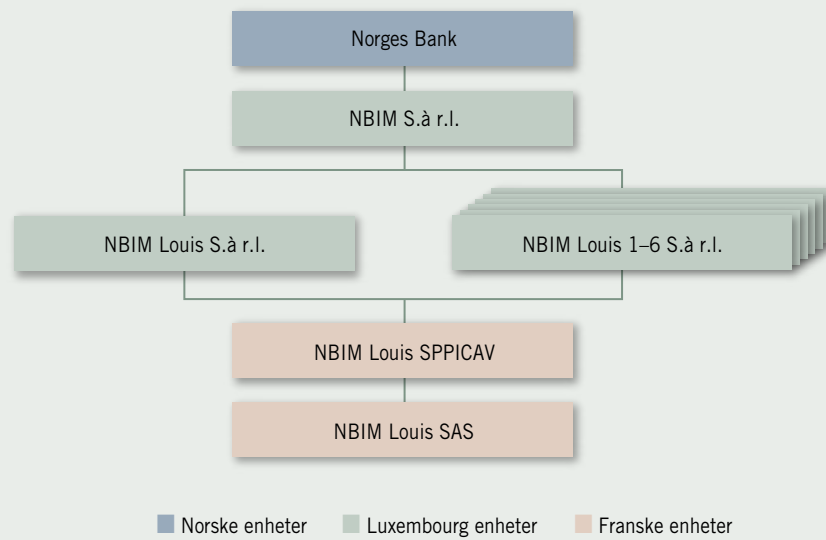
Representantskapet har fastsatt særskilte retningslinjer for opprettelse av og tilsyn med datterselskaper som utfyller sentralbanklovens bestemmelser. Blant annet er krav til valg av bankens eksterne revisor som revisor i Norges Banks datterselskaper regulert.

Etter representantskapets oppfatning er det gjennom denne prosessen etablert et robust rammeverk for videre oppbygging av eiendomsvirksomheten og for styring av og kontroll med selskapsstrukturene i utlandet. Rammeverket må utvikles i takt med oppbyggingen. Eiendomsinvesteringer vil også framover være et prioritert område for representantskapets tilsyn.

¹³ § 4-3.(3) Banken kan foreta investeringene i eiendomsporteføljen gjennom norske eller andre juridiske personer

¹⁴ a) SPPICAV Société de Placement À Prépondérance Immobilière À Capital Variable er et unotert, regulert fondsselskap.

b) Société par Actions Simplifiée (SAS) er kontraktspart i avtalen med AXA, og er hjemmelshaver til 50 prosent av de underliggende eiendeler i form av eiendommer og eiendomsselskaper

FIGUR 6 SELSKAPSSTRUKTUR FOR EIENDOMSINVESTERINGER I FASTLANDS-EUROPA

KAPITTEL 11

NORGES BANKS BUDSJETT OG REGNSKAP

ETABLERTE BUDSJETT- OG REGNSKAPSPROSESSER

I samsvar med sentralbankloven utarbeider hovedstyret hvert år forslag til budsjett for Norges Bank som vedtas av representantskapet. Hovedstyrets forslag underbygges med risikovurderinger og handlingsplaner. Budsjettprosessen følger bankens budsjettreglement vedtatt av representantskapet og utfyllende bestemmelser og retningslinjer fastsatt av sentralbanksjefen. Representantskapets budsjettvedtak omfatter utgifter til ordinær drift og antall årsverk for bankens to virksomhetsområder. Investeringer vedtas enkeltvis. Budsjettet for sentralbankvirksomheten er i stor grad et rammebudsjett mens budsjettet for NBIM baseres på mål- og resultatstyring. Representantskapet kan ut over det fastsatte budsjettet gi spesielle fullmakter eller tilleggsbevilgninger. Budsjettet følges opp av hovedstyret gjennom halvårlig virksomhetsrapportering. Årlig vedtatt budsjett meddeles Finansdepartementet.

Etter mandatet for forvaltningen av SPU fastsetter Finansdepartementet årlig en ramme for godtgjøring av Norges Banks direkte og indirekte kostnader til forvaltningen. Tilsagn om årlig godtgjøring baseres på anslag for kostnadene i Norges Banks budsjett. I tillegg dekkes kostnadene til avkastningsavhengige honorarer til eksterne forvaltere.

Hovedstyret utarbeider hvert år årsberetning og årsregnskap. Årsregnskapet fastsettes av representantskapet. Årsberetningen, det reviderte årsregnskapet, revisjonsberetningen og representantskapets vedtak om fastsettelse av årsregnskapet sendes Finansdepartementet for å forelegges Kongen og meddeles Stortinget.

OPPFØLGING AV RESSURSBRUK OG VEDTAK OM NORGES BANKS BUDSJETT

Bankens ressursbruk i 2011 er fulgt opp av representantskapet gjennom behandling av halvårsrapport og internregnskap. Internregnskapet viste et ressursforbruk innenfor vedtatt budsjett. Representantskapet observerer at internregnskapet for 2011 og budsjettet for 2012 viser en nedadgående trend for kostnader i forhold til kapital til forvaltning for SPU. Netto kostnadsreduksjon forklares blant annet med at en større andel av forvaltningen er tatt tilbake til NBIM med redusert bruk av eksterne forvaltere og noe effekt av stordriftsfordeler. Vekst i antall ansatte og økningen i fondets størrelse førte til en oppgang i kostnader knyttet til lønn, transaksjoner og oppgjør.

Representantskapet har ikke hatt merknader til bankens rapportering om ressursbruken i 2011.

Norges Banks budsjett for 2012 er vedtatt av representantskapet. Under budsjettbehandlingen har representantskapet hatt oppmerksomhet på relevante sammenligningstall som bl.a. prognoser for kostnader i inneværende år. Budsjettet påvirkes av forretningsmessige forhold og at NBIMs virksomhet fortsatt er i stor utvikling. Det er lagt vekt på at budsjettvedtaket omfatter inntekter og kostnader for bankens totale virksomhet, med fordeling på sentralbankvirksomheten og NBIM.

Finansdepartementet har fastsatt en øvre ramme for godtgjøring av forvaltningen av SPU i 2012 med inntil 9 basispunkter (0,09 %) av gjennomsnittlig beløp under forvaltning. For 2011 og tidligere år har denne rammen vært 10 basispunkter (0,1 %).

SÆRSKILTE SAKER OG FORHOLD I 2011

BANKENS ØKONOMISTYRING

Tilsynssekretariatet har med bistand fra Deloitte AS foretatt en gjennomgang av bankens økonomistyringsmodell. Gjeldende rammeverk, prosesser og informasjon til representantskapet er gjennomgått og vurdert. Videre er bankens gjeldende budsjettreglement og rammer for økonomistyring vurdert mot anerkjente standarder og god praksis.

Gjennomgangen bekrefter at økonomistyringen i Norges Bank gjennomføres i henhold til gjeldende regelverk, og at banken har god styring med ressursbruken. Samtidig ble enkelte utviklingsområder belyst blant annet knyttet til strukturer, standardisering og tydeliggjøring av styringsprinsipper.

Representantskapet har vedtatt å igangsette et arbeid med sikte på å fastsette et nytt overordnet og helhetlig økonomireglement for Norges Bank. Rammeverket tilpasses de særegenheter og forskjeller som ligger i sentralbankvirksomheten og kapitalforvaltningen. Endelig fastsettelse av nytt økonomireglement vil skje i et hensiktsmessig samspill mellom representantskapet og hovedstyret.

Gjennom utviklingen av reglement for bankens økonomistyring vil representantskapets mulighet til å utøve sitt tilsyn bli styrket.

STYRING AV OMBYGGINGSPROSJEKTER I NORGES BANK

Representantskapet redegjorde i rapporten for 2010 om sin oppfølging av ombygging av lokaler for utleie til Finanstilsynet og styring av framtidige ombyggingsprosjekter. Hovedstyret etablerte i 2010 en modell for styring av ombyggingsprosjekter. Mot slutten av 2011 flyttet NOKAS AS ut av bankens lokaler, og det er iverksatt et nytt arbeid med å bygge om og tilpasse lokalene som blir ledige. Deler av de ledige lokalene vil bli leid ut. Representantskapet blir holdt orientert om arbeidets framdrift og kostnader gjennom bankens budsjett og ressursrapportering.

Hovedstyrets styringsmodell legges til grunn for representantskapets tilsyn med gjennomføringen av planlagte ombyggingsprosjekter i 2012.

NORGES BANKS ÅRSREGNSKAP FOR 2011

Norges Banks regnskap for 2011 er for første gang avlagt etter forskrift om årsregnskap mm. for Norges Bank (årsregnskapsforskriften). Forskriften gir utfyllende bestemmelser om utarbeidelse av årsregnskap og årsberetning i tråd med regnskapslovens regler og internasjonale regnskapsstandarder (International Financial Reporting Standards (IFRS) som er fastsatt av EU). I forskriften reguleres også den etablerte praksisen med at en utfyllende regnskapsrapportering for SPU inngår som en del av Norges Banks årsregnskap og gjengis i årsrapporten om forvaltningen av SPU.

Datterselskaper av Norges Bank som utelukkende utgjør investeringer som ledd i forvaltningen av investeringsporteføljen inngår i regnskapsrapporteringen.

Norges Banks årsmelding og regnskap for 2011 samt revisors beretning fra Deloitte AS er behandlet i representantskapets møte 15. mars 2012. Følgende vedtak ble fattet:

- *Representantskapet tar hovedstyrets årsberetning for 2011 til etterretning.*
- *Representantskapet tar revisors beretning til Norges Banks årsregnskap 2011 til etterretning.*
- *Representantskapet fastsetter Norges Banks årsregnskap for 2011 i tråd med følgende overføringer og disponeringer:*
 - › *Annen egenkapital, 205 millioner kroner, blir i forbindelse med overgangen til IFRS tilført kursreguleringsfondet.*
 - › *I henhold til fastsatte retningslinjer blir totalresultat, et overskudd på 8376 millioner kroner, tilført kursreguleringsfondet.*
 - › *Det er ikke midler i overføringsfondet, og det blir derfor ikke overføringer til statskassen.*

Representantskapet behandlet i samme møte årsrapport 2011 om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland som er avgitt av hovedstyret. Deloitte AS har også avgitt revisors beretning til den konsoliderte regnskapsrapporteringen for investeringsporteføljen til Statens pensjonsfond utland som inngår i Norges Banks årsregnskap. Begge revisorberetningene er avgitt uten merknader.

Revisjonsplan for 2011 fra Deloitte AS er behandlet av representantskapet. I forbindelse med behandlingen av årsregnskapet og revisors beretning har representantskapet også mottatt en orientering fra revisor om vesentlige forhold knyttet til årets revisjon. Hovedstyret og Deloitte AS har bekreftet at banken har iverksatt prosesser for å følge opp kommentarene i revisjonsrapporten. Revisors rapport knyttet til revisjonen av årsregnskapet for 2010 er behandlet av representantskapet i 2011, og rapport etter revisjonen av årsregnskapet for 2011 vil bli behandlet senere.

Etter representantskapets oppfatning medfører regnskapsrapporteringen etter årsregnskapsforskriften og internasjonale regnskapsstandarder en styrking av framstillingen av bankens finansielle stilling, virksomhet og resultater. Standardisert rapportering gir også økt transparens i informasjonen og bidrar til å forenkle sammenligning mellom Norges Bank og internasjonale virksomheter.

DELÅRSRAPPORTERING

Den nye årsregnskapsforskriften regulerer også Norges Banks kvartalsregnskaper for SPU. I forskriften tydeliggjøres at hovedstyret avgir kvartalsregnskapene. Ekstern revisor avgir en uttalelse til representantskapet i samsvar med revisjonsstandard for forenklet kontroll av delårsrapportering. Det har vært avgitt revisjonsuttalelser til representantskapet uten merknader i 2011. Representantskapet behandler kvartalsregnskapene som ledd i sitt alminnelige tilsyn.

KAPITTEL 12

VURDERING AV HOVEDSTYRETS STYRING OG KONTROLL

Representantskapet har mottatt alle de opplysninger det har bedt om.

Etter representantskapets oppfatning har hovedstyret i 2011 utøvd en tilfredsstillende styring av og kontroll med Norges Banks virksomhet i samsvar med sentralbankloven, retningslinjer for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland og forskrift om risikostyring og internkontroll i Norges Bank.

Det er ikke avdekket forhold gjennom tilsynet med Norges Banks drift og etterlevelse av reglene for bankens virksomhet som gir grunnlag for særskilte merknader etter sentralbankloven.

Representantskapet har foretatt vurderinger av rammeverket for opprettelse og styring av og kontroll med datterselskaper for eiendomsinvesteringer. Hovedstyret har tilpasset rammeverket i samsvar med disse vurderingene.

KAPITTEL 13

PRIORITERINGER I DET VIDERE TILSYNSARBEIDET

Representantskapet vil løpende følge med på og tilpasse sin aktivitet til utviklingen i Norges Banks rammebetingelser, organisasjon og resultater. Tilsynet har som prioritet å følge med hovedstyrets prosesser for styring og kontroll på vesentlige risikoområder, herunder oppfølging av hendelser og andre forhold som kan ha vesentlig betydning for bankens drift og omdømme. I sitt videre arbeid vil representantskapet holde seg orientert om hovedstyrets oppfølging av risikoreducerende tiltak. Det vil være særlig oppmerksomhet på bankens rapportering om operasjonell risikostyring og etterlevelse av lover og regler, herunder internrevisjonens organisering og arbeid.

En tilsynsplan for 2012 som omhandler samlede tilsyns- og kontrolloppgaver er fastsatt av representantskapet. Planen gjenspeiler representantskapets vurdering av risiko og vesentlighet og resultatet av tidligere års tilsynsarbeid. Videre bygger planen på representantskapets og tilsynssekretariatets strategier og handlingsplaner for perioden 2010–2012.

Utvalgte temaer for gjennomganger som omfatter hele Norges Banks virksomhet er blant annet utvikling av rammeverk for økonomistyring samt bankens sikkerhets- og beredskapsarbeid.

Tilsynet med kapitalforvaltningen har fortsatt høy prioritet. Som ledd i utarbeidelsen av tilsynsplanen for 2012 har det vært en dialog med Finansdepartementet om videre plan for gjennomføring av attestasjonsprosjekter. Det er planlagt to attestasjonsprosjekter som vil omfatte styrings- og kontrollrammeverket for eiendomsinvesteringer samt vurderinger av sikkerhet i IT-infrastruktur. Øvrige prioriterte tilsynsområder vil være bankens prosesser for ansvarlig investeringsvirksomhet, åpenhet i offentlig informasjon og rapportering samt oppfølging av avkastning og risiko.

I lys av den finansielle uroen vil representantskapet fortsatt følge med på Norges Banks beredskap for finansiell stabilitet og holde seg orientert om hovedstyrets styring av valutareservene.

Representantskapet og tilsynssekretariatet vil i løpet av 2012 oppdatere strategi og handlingsplaner for å sikre en kontinuerlig videreutvikling av tilsynsfunksjonen.

VEDLEGG

NORGES BANKS REPRESENTANTSKAP 2012–2013

REPRESENTANTSKAPET

Faste medlemmer

Reidar Sandal, <i>leder</i>	(2010–2013)
Frank Sve, <i>nestleder</i>	(2010–2013)
Tormod Andreassen	(2012–2015)
Vidar Bjørnstad	(2012–2015)
Eva Karin Gråberg	(2012–2015)
Runbjørg Bremset Hansen	(2012–2015)
Marianne Lie	(2010–2013)
Morten Lund	(2012–2015)
Monica Salthella	(2010–2013)
Tine Sundtoft	(2012–2015)
Synnøve Søndergaard	(2010–2013)
Ingebrigt S. Sørfonn	(2012–2015)
Erland Vestli	(2010–2013)
Randi Øverland	(2012–2015)
Reidar Åsgård	(2010–2013)

Den faste komité

Reidar Sandal, <i>leder</i>
Frank Sve, <i>nestleder</i>
Runbjørg Bremset Hansen
Monica Salthella
Reidar Åsgård

Direktør i tilsynssekretariatet

Svenn Erik Forsstrøm

Varamedlemmer

Ola Røtvei	(2010–2013)
Tone T. Johansen	(2010–2013)
Beate Bø Nilsen	(2012–2015)
Hans Kolstad	(2012–2015)
Rita Lekang	(2012–2015)
Camilla Bakken Øvald	(2012–2015)
Lars Gjedebo	(2010–2013)
Torunn Hovde Kaasa	(2012–2015)
Lars Haakon Søraas	(2011–2013)
André Støylen	(2012–2015)
Britt Hildeng	(2010–2013)
Solveig Ege Tengesdal	(2012–2015)
Jan Blomseth	(2010–2013)
Anne Grethe Kvernød	(2012–2015)
Kari-Anne Opsal	(2010–2013)

Eva Karin Gråberg
Erland Vestli
Morten Lund
Tormod Andreassen
Synnøve Søndergaard

Norges Banks representantskap
Rapport for 2011

Utgitt av:

Norges Banks representantskap
Bankplassen 2
Postboks 1179 Sentrum
0107 Oslo
Telefon 22 31 60 00
www.norges-bank.no

Publisert:

27. mars 2012

Layout og trykk:

07 Gruppen AS

Foto:

Monica Kvaale (s. 8, 42)
Ståle Andersen (s. 12)
Espen Schive (s. 24, 28)

ISBN 978-82-7553-664-6 (trykt)

ISBN 978-82-7553-665-3 (online)

